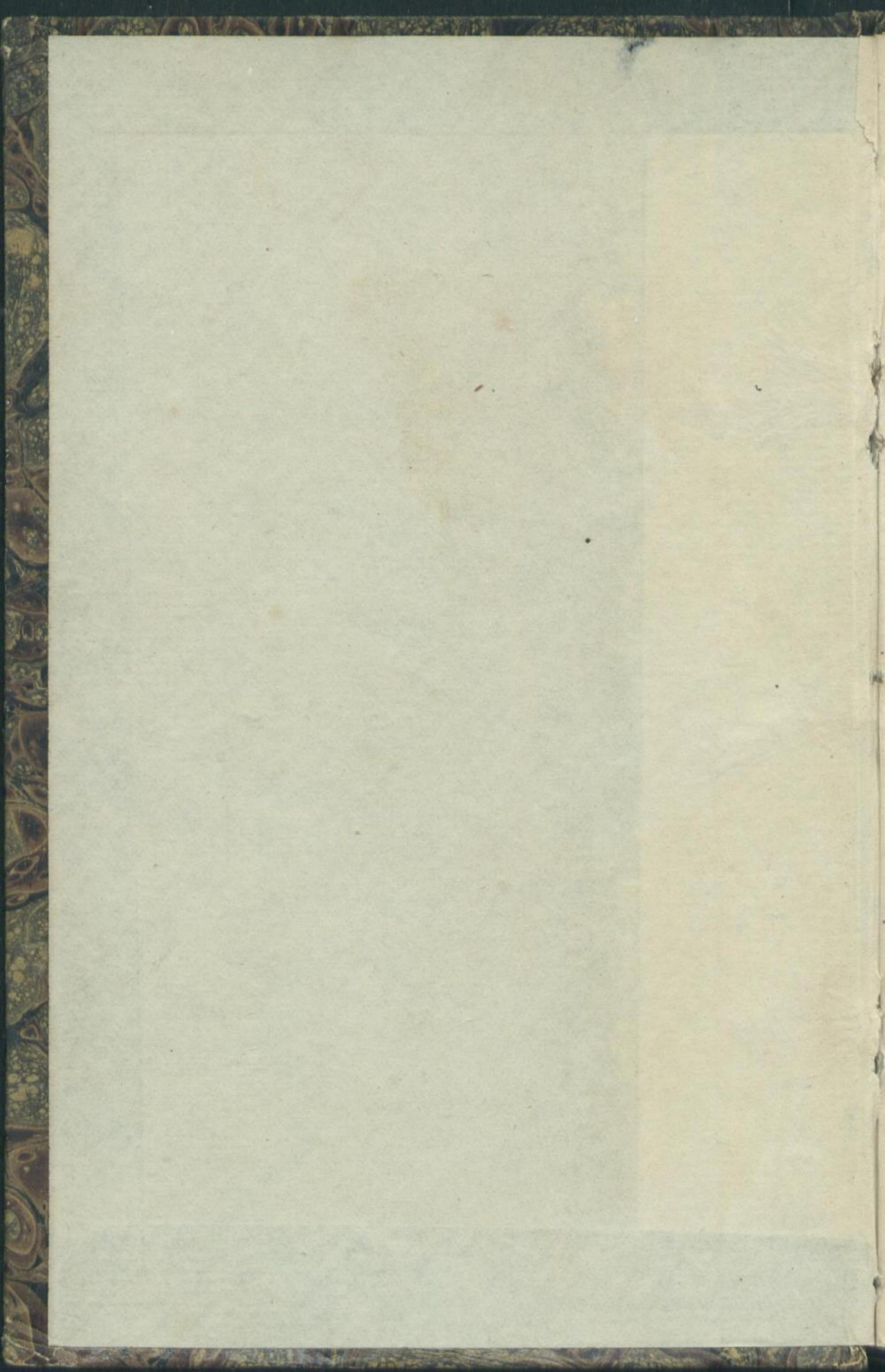
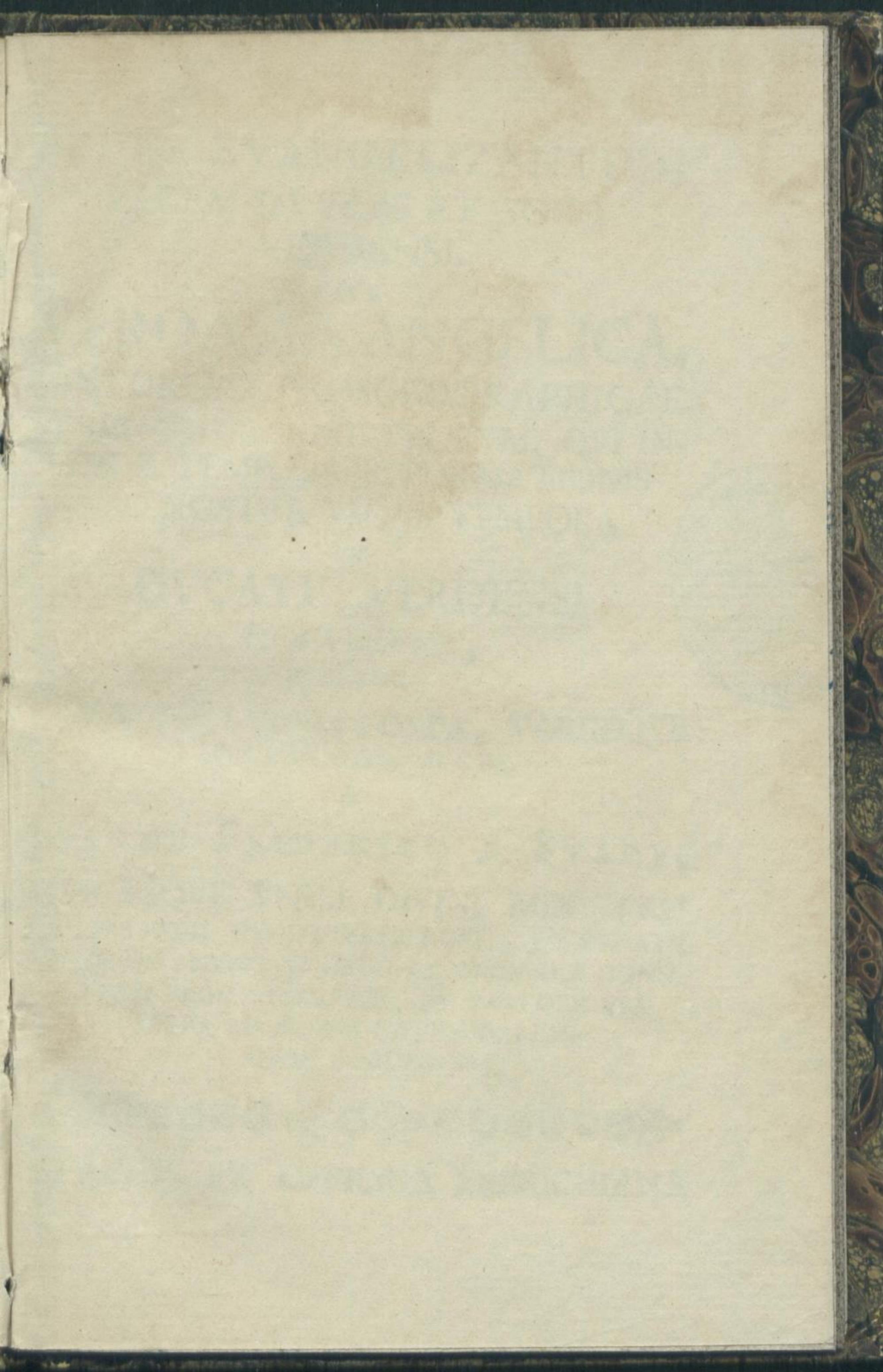

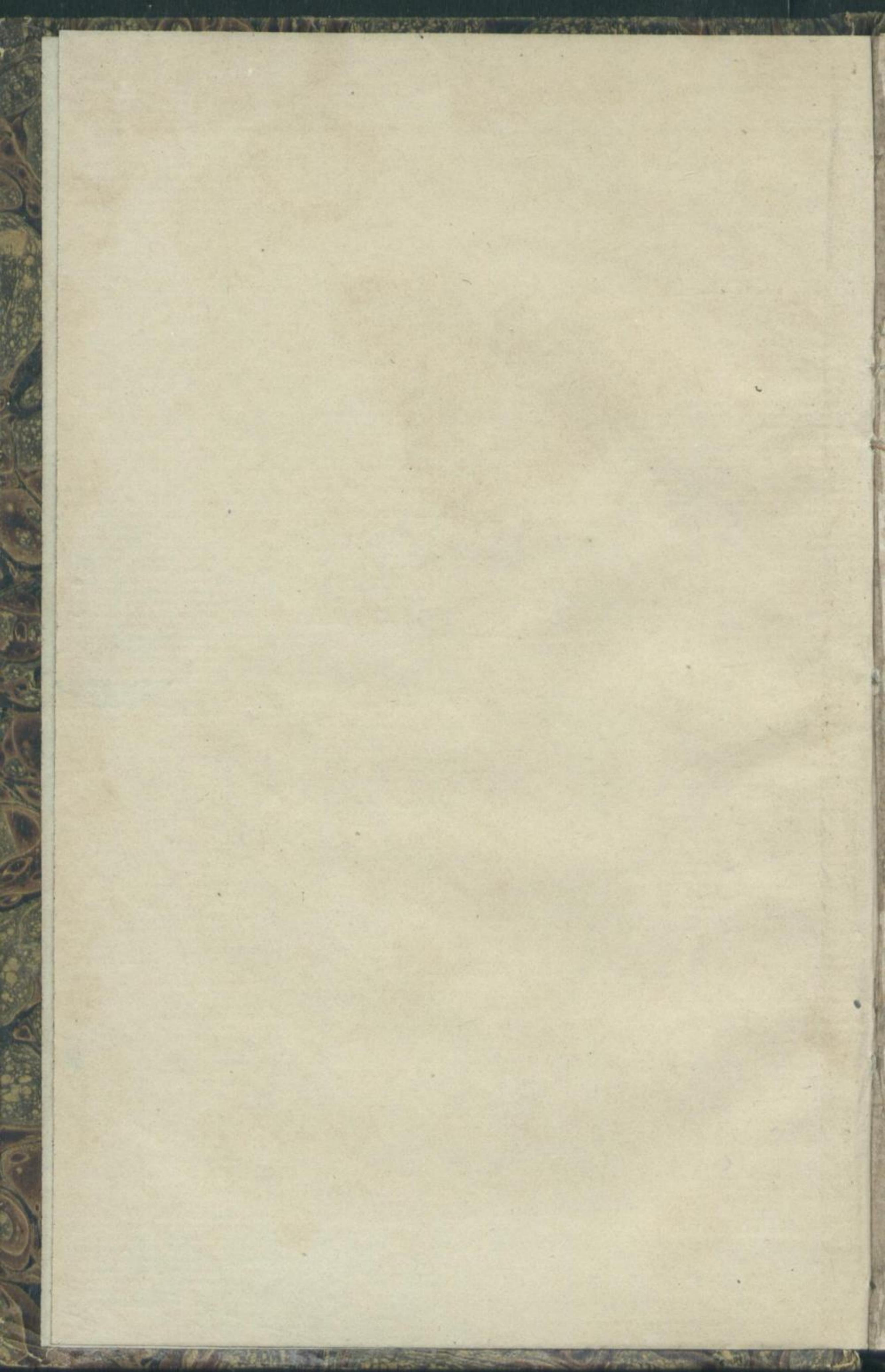

H. Hans.

87 m

PEDES EVANGELIZANTIVM
PACEM IN VRBE ET AGRO
VERDENSI.

SIVE
VERDA EVANGELICA,
HISTORIAE PROSOPOGRAPHICAE
VERBI DIVINI MINISTRORVM, QVI IN-
DE A TEMPORE REFORMATIONIS
AD NOSTRA VSQVE TEMPORA
IN
DVCATV VERDENSI
DOCVERVNT,
INCLVSA,

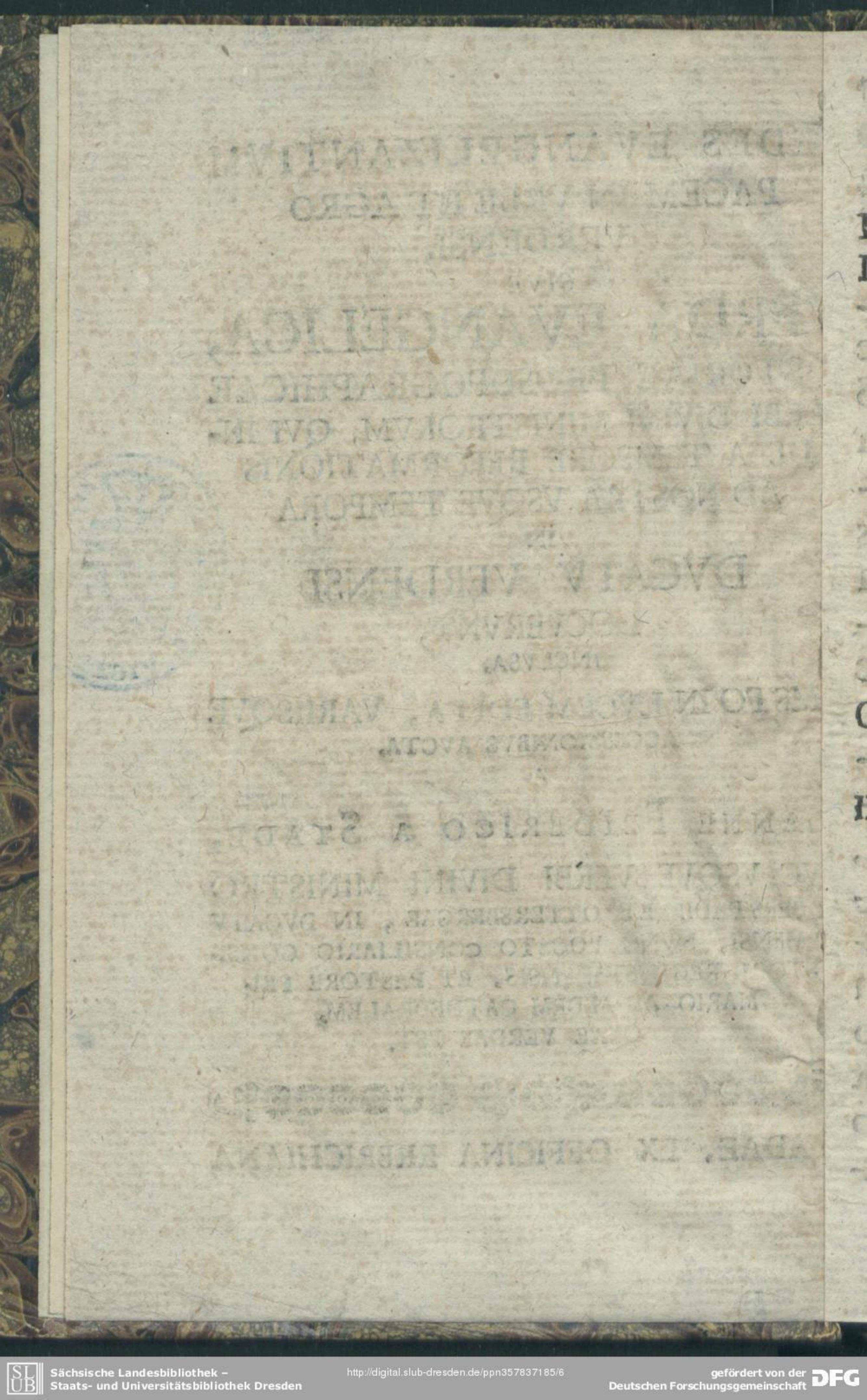
E MSTO IN LVCEM EDITA, VARIISQVE
ACCESSIONIBVS AVCTA,

A

JOANNE FRIDERICO A STADE,
HVC VSQVE VERBI DIVINI MINISTRO
OTTERSTADII ET OTTERSBERGAE, IN DVCATV
BREMENSI, NVNC VOCATO CONSILIARIO CONSI-
STORII REGII STADENSIS, ET PASTORE PRI-
MARIO AD AEDEM CATHEDRALEM,
QVAE VERDAE EST.

STADAЕ, EX OFFICINA ERBRICHIANA

VIRIS

PLVRIMVM REVERENDIS ET
DOCTISSIMIS , ECCLESIAE, QVAE
CHRISTO COLLIGITVR, TAM
IN VRBE, QVAM AGRO

VERDENSI,

EVANGELII PRAECONIBVS FIDE-
LISSIMIS,

FAVTORIBVS

ATQVE

FRATRIBVS IN CHRISTO
OMNIS HONORIS CVLTV PROSE-
QVENDIS HOCCE MVNVS CHARTACEVM

IN TESSERAM ANIMI, ILLORVM
COMMODIS INSERVIENDI PARATISSIMI,

OFFERT

EDITOR,

Liceat mihi, VIRI PLVRI-
MVM REVERENDI atque
DOCTISSIMI , FAUTORES
HONORATISSIMI , scriptum
hocce VESTRIS inscribere no-
minibus. Argumentum illius
non solum , sed praesens etiam
status mei conditio, me impule-
runt, Vos hac ratione publice
compellare.

Ad argumentum hujus opu-
sculi quod attinet, est brevis re-
censio ministrorum evangelii,
qui à temporibus purioris do-
ctrinae per B. LVTHERVUM re-
stitutae, in Ducatu Verdensi, tam
intra, quam extra urbem, sacro
munere functi sunt. Collegit
olim hunc indicem, sibi à Viro
Cla-

Clarissimo *Wulfio*, Syndico Ver-
 densi, traditum, Georg *Rothius*,
 Rector Lycei Stadensis meritissi-
 mus, qui ob singularem scien-
 tiām historicām, praesertim in
 rebus patriam nostram concer-
 nentibus, haud ignobile nomen
 sibi comparavit. Celeberrimus
 Polyhistor. Dn. Joh. *Vogt*, Pastor
 ecclesiae cathedralis Bremensis,
 cuius merita in rem literariam
 & historicām, me praecone-
 cum satis nota sint, haud egent,
 pro sua benevolentia, qua alio-
 rum scientiam locupletare solet,
 mecum adhuc Bremae commo-
 rante, hocce scriptum commu-
 nicavit Descripsi, accessioni-
 bus aliquot auxi, & ad nostra
 usque tempora continuavi.
 Cum itaque haec recensio, quan-
 tum mihi quidem constat, non-

A 3 dum

dum in lucem sit edita, viri autem in illa enumerati haud pauci inveniantur, qui fideli administratione sancti muneris librisque editis, haud exiguam famam consecuti sunt; operaे pretium esse duxi, & illos in lucem protrahere, aliisque illorum nomina & merita facere notiora. Sed quibus merito hos Dei ministros, primum considerandos tradarem, quam VOBIS, VIRI PLVRI-MVM REVERENDI ac DOCTISSIMI? Omnes hi viri, quorum fata hae pagellae indicant, Deo servierunt in iisdem locis, ubi in praesentia Deus Vos praecones evangelii constituit. Eadem veritatem docuerunt, quam Vos indefesso studio coetibus Vestræ curæ traditis proponere allaboratis. Eadem templa sermo-

monibus illorum personuerunt,
 in quibus hodie voces Vestras at-
 tollitis, laetoque ore pacem piae-
 dicatis suavissimam. Loca, ubi
 horum evangelizantium speciosi
 pedes steterunt, à VOBIS pari
 calcantur diligentia, dum illorum
 vestigiis insistere omni conami-
 ne studetis. Hi *Vestri* fuerunt
 praecursores in vinea Domini,
 & Vos strenua ad illorum exem-
 plum *Vestros* exantlatis labores.
 Nonne ergo justas & sufficiētes
 habeo rationes, quare indicem
 huncce *Vestrorum* praedecesso-
 rum VOBIS offeram?

- Accedit altera ratio, me ipsum
 concernens. Placuit summo vi-
 tae nostrae moderatori, *Vestro*
 ex numero servum fidelissimum
 beata morte avocare, & Praesu-
 lem *Vestrum* dignissimum in ae-
 ternam assumere gloriam. Erat

A 4

Is

Is Vir Summe Reverendus atque
 Doctissimus JOHANNES CHRI-
 STOPHORVS WAHRENDOR-
 FIVS, per plures annos Confilia-
 riis Consistorii Regii Stadensis
 spectatissimus, Superintendens
 Ducatus Verdensis meritissimus,
 nec non Pastor ad eadem cathe-
 dralem primarius & Scholarcha
 vigilantissimus. Amisistis in illo
 Virum mea laude haud indigum,
 cuius merita in ecclesiam, & in-
 defessa industria in administra-
 tione gravissimorum munerum
 VOBIS notiora sunt, quam mi-
 hi, dum arctioribus vinculis
 cum illo conjuncti fuistis. Per-
 illustres Viri, quibus cura regimi-
 nis horum Ducatum tradita
 est, me, minimum servorum Dei,
 successorem beati illius Viri
 elegerunt, & annuente Rege no-
 stro clementissimo ad hocce of-
 ficium

ficium vocarunt. Mearum itaque partium esse judicavi, ut Vos, FRATRES in Christo HONORATISSIMOS, de hac mutatione mei status facerem certiores. Agnosco humillima mente gratiam Dei, quae me non solum huc usque per quatuordecim & quod excurrit annos in Vinea Domini laborantem sustinuit, sed etiam nunc in altiorem locum protrahere voluit. Probe equidem imbecillitatis meae sum conscius, quod propriis ex viribus tam gravi oneri ferendo haud parsim. Attamen, divino fretus auxilio, lubenti animo vocantem Dominum sequar. Ille me spiritu suo aptum reddet, quo gloriam suam promovere, & ecclesiae salutem quaerere valeam. Quemadmodum igitur prima mea cura erit, inde-

A 5

fessis

fessis precibus gratiam Dei ad fructuosam muneris concreti administrationem exorare : ita etiam non minus exemplum fidelium doctorum , quorum labores in hoc opusculo enarrantur , speculum erit, in quod perpetuo intueri , & regula , ad quam vitae meae rationem conformare allaborabo . A VOBIS autem VIRI PLVRIMVM REVERENDI & FRATRES in Christo HONORATISSIMI , summo contendo opere , velitis mihi *Vestrā* benevolentiam *Vestrūm-que* favorem haud denegare . Sancte VOBIS polliceor , me nullo non tempore omnes meos conatus , omnia studia eo direeturum , quo meum *Vestrīs* commodis inserviendi animum paratissimum ostendam . Summum Numen vultum gratiae suac

suae super VOS & omnia *Vestra*,
 quotidie pleno jubare lucere si-
 nat. Impleat pectora *Vestra* do-
 nis Spiritus sancti, quae, tam ad
 propriam salutem, quam ad fe-
 licem functionem munera sacri,
VOBIS necessaria sunt. Incen-
 dat VOS sancto ardore pro glo-
 ria divini nominis, quo ad
 exemplum Johannis Baptiste,
 & beatorum vestrorum praede-
 cessorum, lucernae in domo
 Dei sitis & ardentis, & lucentes.
 Deus pedes *Vestros* ad praedican-
 dam pacem faciat paratos &
 alacres. Angelis suis praecipiat,
 ut *Vos* manibus suis portent, quo
 inoffenso pede in viis *Vestris* am-
 bulare, omniaque vestra nego-
 tia prospero successu agere valea-
 tis. Denique feliciter emenso
 munera *Vestri* stadio, Dominus
VOBIS, vita longa exsatiatis, bea-
 tam

tam largiatur quietem, & in templum coeleste introducat,
ubi, cum beatis *Vestris* praecessoribus omnibusque fidelibus
Dei servis conjuncti , pacem
quam hi in terris annunciaſtis
ipſi in aeternum percipere poſſitis. *Valete in Domino, & fa-*
vore vistro haud dedignamini,

VIRI PLVRIMVM RE-
VERENDI ET DO-
CTISSIMI
FAVTORES & FRATRES
IN CHRISTO

debito honore prosequendi

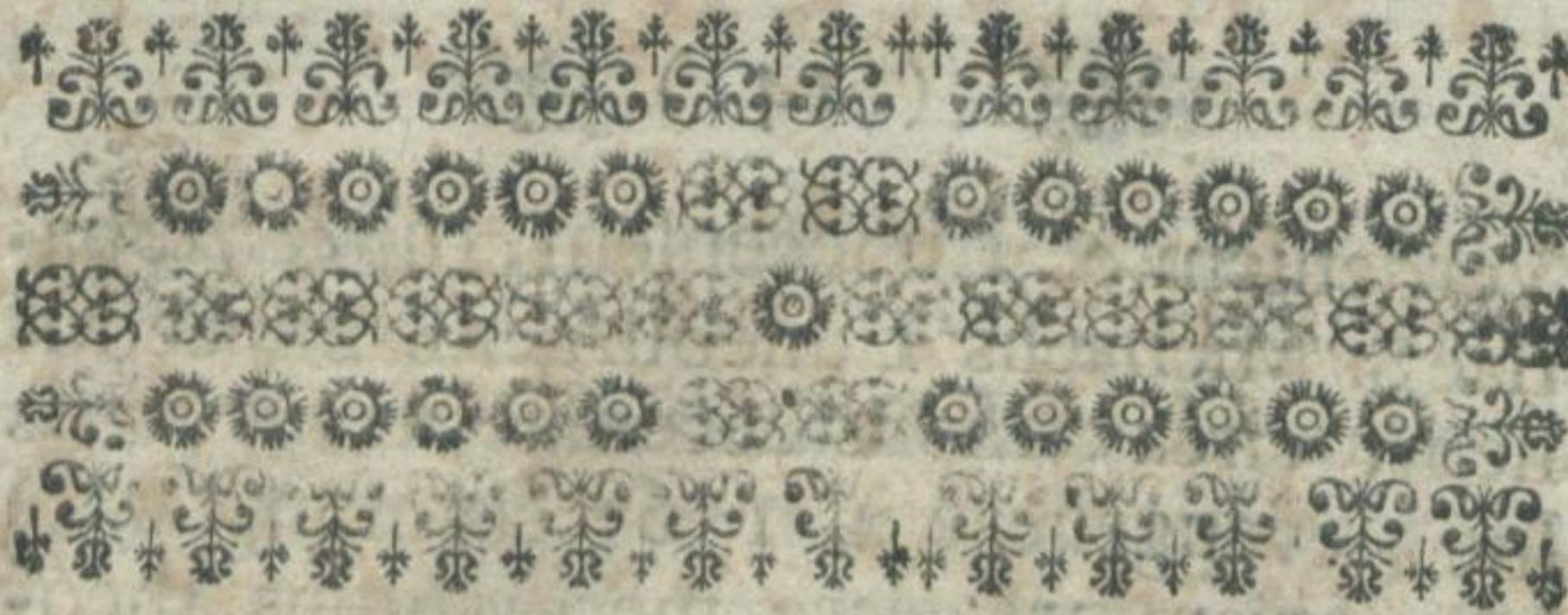
VOBIS

Scrib. Otterſtadii

d. xx. Octob.

A. R. S. cccccliii. deditissima

JOH. FRID. à STADE.

Pedes

Evangelizantium pacem in urbe
& agro Verdensi ab A. C. 1567
usque ad a. 1706. *)

CAP. I.

Sistit

SUPERINTENDENTES,
quorum series & successio haec est.

I.

SIMON BRAVNS, Vratislavia-Silesius.
Paſt. S. Mich. Luneburgicus, cui Re-
ver. Episcopus & Abbas EBERH. ab
HOLLE ecclesiarum per Episcopatum
Ver-

(*) Huo usque seriem ministrorum verbi divini re-
censuit *Wulfius* & *Rothius*, reliquos ad nostras
usque tempora, quaotum de illis comperire mi-
hi licuit, addidi, & hinc inde priorem catalogo-
gum accessionibus locupletavi, quibus aster-
iskum praefixi.

Verdensem & Lubecensem, ut & Abbatiae S. Michaelis Luneburgens. inspectiōnem, circa tempus accensae in his terris Iucis evangelicae a. 1567 commiserat. *) Memoriām praeclare meriti hujus theologi, clarissimus quondam scholae Luneburgensis Conrector, Luc. Loffius, in ita dictis epitaphiis suis Vitteb. 1580. 8. excusis, sequentem in modum commendare voluit posteris :

Discipulus divi jacet hic sub mole Lutheri,
Et studiis cultus, magne Philippe, tuis.

Quam sua Slesiacis urbs *Vratislavia* terris
Insigni clarum protulit ingenio.

Quod cum *Leucorea* primum excoluisset
in urbe,

Factus apostolici portio. sacra gregis.
Quinque Vir in celebri *Luneburga* lustra
verendus

Sparsit verbigenae dogmata sancta Dei.
Hic quinque uxores, fatali turbine ductas,
In sacrō tenuit (res memoranda) thoro.
Ejus ope *Praeful Verdae* celebrisque *Lubecas*
Sustulit & templis dogmata falsa suis.

Mor-

*) Conf. *Bertrams H. E.* Luneb. p. 635.

Mortuus est, *Lunae* rediens Inspector ad
urbem

Hinc, ubi *Verdensis* stant sacra templa soli.
Sic alibi natus, sic mortuus atque sepultus
Ad patriam veram, coelica regna, reddit.
Obiit a. 1570. ipso die Viti.

II. M. THOMAS MAVERVS, Tribula Silesius (* Nat. a. 1536. A matre ab incunabulis ordini ecclesiastico devotus, & nota, morsu ipsi in capite afficta, characterizatus est. Anno aetatis 24 priorem religionem amplectebatur, & Magistri titulo condecorabatur. a. 1559. Caesari librum carminum offerebat. *) Is initio (* a. 1560.) Rector scholae (* *Ascberslebiensis* mox) Servestanae, deinde 1565 & Michaëlitanae Luneburgensis. Porro autem successor B. Dni. BRAVNS fuit in Pastoratu non tantum S. Mich. Luneburg. sed etiam in Ephoria ecclesiae Verdensis & Lubecensis a. 1570. Utut autem longiori aevo multo dignissimus fuerit, praefuit tamen vix ad quinquennium. Mundo subtractus a. 1575. d. 10. Aug. aet. 39. Clarissimus Vir, M. Laur. Rhodomannus, Rector t. t. Luneburg. deinde vero Professor tum Rostoch. tum Vitteberg. in orat. parental laudat eum ju-

cun-

*) conf. jöcher in allgem. gelehrt. Lex. P. 3. p. 299.

cundissimum Musicum , egregium Poëtam , & optimum Theologum . (* Scripta recenset Jöcherus l. c.) Lectu praeterea non indignum est Mnemosynon Maderianum , quod huic, genero suo, sacer, laudatus supra L. Loffius posuit tale :

Hac placide recubat Thomas Mauerus in urna,

Qui bonus Angelica pastor in aede fuit.

Qui Tribule natus, celebri Silesiae in urbe,

Doctrina praestans ingenioque fuit.

Excellensque Viri pietas, prudentia & acre

Judicium in causis relligionis erat.

In verbis gravitas, suavis facundia linguae:

Pendebat populus cuius ab ore pius;

Ergo Viri tanti non exspectata per urbem

Deflerunt cuncti funera moesta boni.

Exuviae hic recubant, fruitur mens ipsa

beata

Laetitia in Christi jam sine fine manu.

Socer moestissimus, Luc. Loffius,

Sen. scripsit.

III. DAVID. HVBERINVS. Vir insigni eruditione & prope singularibus docendi donis. *) Augustae Vindelicorum

Pa-

D. v. Hernemann ap. Bertram, l. c. p. 333.

patre Caspero Huberino, theologo clarissimo (*postea Superint. Oehringensi in Comitatu Hoenloico) natus a. 1540 d. 16. Dec. (*al. Sept.) Vocatus à Rever. Episc. EBERHARDO ab HOLLE ex urbe Mindensi *) ubi Scholae Rectorem egerat, ad primarium in Basilica Verdensi pastorum a. 1567. D. Esto mihi. Constitutus porro post obitum Dni. Maueri Superintendens hujus dioecesis a. 1575. (v. Hamelmanni Hist. Renat. Evang. P. II. p. 37.) Defunctus placide a. 1598. d. 12. Jan. aet. 58. Sepultus in aede cathedrali, statim ubi quis portam australem superiorem templum illud ingreditur. Inscriptio tumbae sepulcralis haec est:

Hac Magnus, modica, situs est Huberinus
in urna,

Ingenii quondam dexteritate potens.
Eximus Christi Mystes, sincera professus

Dogmata successu consilioque pio.

Holliadae auspicia quo restaurabat avitae
Pontifice exploso relligionis opus

B

Cui

(*) conf. Jöcher I. c. P. II. p. 1746.

**) Cel. Bünemannus, Rect. mindens. in init. Reform. Evang. Mind. haec habet: *quis me docet. num ē quisnam collega nostri Mindensis gymnasii fuerit Dav. Huberinus?* de eo hoc invenio in Slopkensis Hist. Bardov. p. 425. det. B. zu Verden Eberhard ab Holls &c.

Cui te, Verda, Viro quantum debere fateris
Tanta tibi solidae gloria laudis erit.

(* *Scripsit contra Pezelium.*) Filius *David Huberinus* fuit Consiliarius & Syndicus Verdensis. Fratrem habuit *casparum*, Stendaliae, in veteris Marchiae Metropoli pastorem quondam vigilantissimum, cuius monumentum in templo S. Mariano ibi hodieque cernitur. De Patre vero *Casparo Sen.* (quod obiter hic notamus) Cl. quondam Theologus & Superint. Gen. Mansfeld. D. *Christoph. Grunerus*, in der lutherischen Predigt (ita Titulus habet) quam a. 1590. d. 25. Mart. tempore regnantis Vitembergae Crypto-Calvinismi habuerat, & Regiom. post modum ediderat, sequentia refert: a. 1547. war ein frommer Theologus, Casp. Huberinus, der ward von seinem Schwager Sigism. Seldio, kaiserlichem Kanzler, dahin besehret, daß er mögte gut luthrisch predigen, alleint er sollte den Papst, und die Papisten nicht nennen, und solches nur so lange thun, als der Kaiser zu Augspurg wäre, welches über 4 Wochen nicht währen würde. Aber er kam darüber in solche Beschwerde seines Gewissens, daß er darüber bis an sein Ende zu klagen hatte. Duo insuper singularia occurunt in hoc nostro. Unum est, quod sicut ipse parentibus clericis natus erat, ita omnes

in

in hoc sacro munere Verdensi successores suos sacerdotali thoro (excepto uno Polimanno) prognatos reliquit. *) Alterum est, quod exemplo summorum in ecclesia nostra Theologorum v. c.
 D. Chemnitii, Sigfr. Sacci, Georg. Strigenitii, Pauli Tarnovii, Tob. Seyfarti, Casp. Herm. Sandhagenii, & Job. Diecmanni, ex umbratili statione, & pulvere scholaftico ad supremum ecclesiae fastigium emerserit. Illud denique, cum in propatulo sit, quod praeter laudes reliquas, sincerioris doctrinae fuerit amantissimus. Quod ipsum etiam subscriptio ne Libri Concordiae a. 1579. testatum fuit. Lubet ex ipso symbolico ecclesiar. nostrarum libro & reliquorum & confessorum Verdensium nomina, ferente sic occasione hac, transcribere, saltem ut constare possit, quinam illi sint, de quibus indubitate hactenus illud, ubi docuerint, scitur, & quinam illi, de quibus id ignoratur.

Dav. Huberinus. S.

M. Andr. Bredekau. P. S. Andt.

Henr. Bursius. P. S. Joh.

Joh. Macke P. & Sup. Spec. Rotenburg:

B 2

Henr.

*) Hoc de tempore quo usque haec recensio deducenda est, intelligendum. Quamvis etiam in reliquis valeat, excepto B. Wahrendorfie.

Henr. Haselbusch.

Joh. Arsenius P. Westen.

Arnold Dunckerus. P. Dorverden,

Theodor. Cornerus. P Witteloh.

Joh. Grubenhagen. P. Visselhov.

Joh. Jentis, P. Nienkerken.

Ulricus Grelle. P. Brokel.

Andr. Alphei.

Joh. Stademann. P. Schneverd,

Bernh. Textorius. P. Schess.

Jonas Georgii.

Joh. Lüdecke.

Adscribenda quae fuissent quatuor nominibus istis loca & parochorum horum parochiae, ex originali F. C. libro quam D. Polyc. Lyser, ex proavi sui D. Polycarpi haereditate possidet cognosci poterunt hodie.

**IV. M. JACOBVS POLEMANNVS. *)
Patria ignoratur. Hic primum circa a. 1590
VO-**

*) Etiam *Pulmannus*, ut ex Dedicat. Diss. à filio Andr. Pulmanno Helmst. 1603. Praef. *Boëthio* habita, de lege Dei, apparet. Sed in Dedicat. Diss. ab Henr. Huberino Helmst. a. 1603. Praef. *Boëthio*, de Script. S. habita, nominatur *Polemannus*. Quod idem in Diss. Henr. Dornemann, de potest. Eccles. Praef. *Boëthio* ibid. 1604. habita & Pulmanno nostro dedicata observare licuit.

vocatus erat in Past. S. Joh. Verdens. Eustus deinde & surrogatus B. Huberino in Pastoratu cathedrali & munere ephorico a. 1598. Praefuit utrique huic provinciae cum laude, usque ad vitae suae finem a. 1611. Nominis & virtutis suae memoriam reliquit in binis clarissimis filiis M. Jobanne, Decano Capit. S. Andreæ & Past. Cathedrali, & M. Andrea Polemanno, Past. S. Nicol. Verdensi, de quibus infra pluribus.* Diversus ab hac gente Polemanniana videtur, qui in posteris clarissimus superest, M. Job. Polemannus, Past. Eccles. Reg. Cathedr. Brem, qui a. 1688. terris abiit.

V. ANTONIUS GRVBENHAGEN.
Visselhoveda-Verdensis, & quidem Pastoris illius ecclesiae M. Job. Grubenberg, Viri pii, boni ac docti, (uti laudatur à Visitatoribus Verdensibus) filius. Vocatus is erat primum in locum B. parentis sui, ad Ecclesiam Visselhovedanam a. 1594. Promotus inde ad Pastoratum S. Joh. & ephoriam generalem ecclesiarum Verden-
sium a. 1611. Arduis hisce partibus ubi
B 3 opti-

*) Ambo 60 Helmstadii operam studiis navarunt
a. 1603. & 1604 Andr. ibidem Ao. 1603. d. 17.
Sept. Praef. Boethio Disp. supra, adductam,
de Lege Dei, habuit,

optima cum laude praefuisse annis 31. ad meliorem properavit vitam a. 1642. d. 4. Febr. v. Memoria funebris à cathedrali t. t. Pastore, postea vero & in Superintendens munere successore, Henr. Rimpfosi, habita, & typis tradita.

VI. HENRICVS RIMPHOFF, Wiedensohla-Loccumensis, Domini Job. Rimpfosi, Concionatoris primum aulici Hoiensis, deinde vero & meritissimi per 36 annos pastoris Wiedensahlensis, filius. Natus a. 1599. Vocatus ex Pastoratu ecclesiastico patriae, quem initio per aliquot annos sustinuerat, ad Cathedralem hunc Verdensem a. 1638. introductus d. 15. Dec. Factus deinde a. 1642. post obitum B. Grubenhagii & Superintendens Gener. Verdens. Defunctus a. 1655. F. Pasch. aet. 60. relictis filiis clarissimis 1) M. Job. Burchardo, Past. in Estebrück, prope Buxtehudam, qui ob. 1678.* 2) M. Job. Christophoro, Past. & Praepos. in Osten, qui ob. 1702. d. 15. Jan. Tribus itidem generis exoptatissimis. 1) Dn. Henr. Allers, Past. & Praepos. in Zeven. 2) M. Henr.

*) Edidit: Trauter Kinder Gottes unumgängl. Anfecht. Wallfahrt Lobs. 12, 13. in san. Gertr. Anna v. Winterfeld, geb. Schulten, Hamb. 1654. 4:

Honr. Soltero , Regiae hujus Metropol.
 Scholae Verdensis Rectore meritissimo,
 mortuo 1662. d. 16. Jan. & 3) Job. Poppen,
 Praefecto in Oldenbrock & Struckhusen
 Comitat. Oldenburg. similiter vvv e'v aiylois.
 Inclaruit, scripto, cui titulum fecit: der
 Drachenkönig Rintel. 1647. 8. impress : (*
Joecherus in Lexico cit. P. III. p. 2110. nil
 aliud de hoc viro adduxit, quam titulum
 hujus scripti. Praeterea etiam extat ejus-
 dem auctoris *Visurgis redivivus* Rintel. 1635.
 4. Item , *aurea pacis corona & catena.* ibid.
 1644. 4. & conciones sub tit. *Wermut-
 cranß.* ibid. 1636. 4.)

VII. MICHAEL RAGERVS, Sulzba-
 co-Palatinus , & quidem meritissimi de-
 ecclesia illius urbis Pastoris, M. Iob. Rageri
 filius. Natus a. 1607. de 13. Dec. *) Is-
 cum haud proletariam studiis, bono theo-
 logo dignis, tum alibi, tum in academiis
 Argentoratensi , Rostochiensi , Jenensi ,
 Vitembergensi & Helmstadiensi navasset
 operam, (* & extorris factus à pagistis è
 patrio solo) vocatus est a. 1639. ab Ill.
 Comite *Christiano IX.* Oldenburg. & Delmen-
 horst.

*) *Joecher l. c. P. III. p. 1874.* habet 1603. d 16. Dec.
 Verum si annos 67, quos vivendo complevit, nu-
 meramus, errorcm esse, facile appareat.

horst. ad munus concionatoris aulici & oppidani in *Delmenhorst*. Porroque recusata, quae sibi eodem tempore oblata erat, dignitate Professoria in Academia Francofurtana ad Viadrum, evasit *Antistes Stadenfum* ad SS. Cosmae & Damiani a. 1653. Tandem vero à *Carolo Gustavo Suecorum Rege* a. 1659. cum hoc anno magnam jacturam rerum suarum in incendio fecisset, ad ephoriam ecclesiarum Verdensium evictus, & d. 15. Sept. publice introductus est. Ornavit novissimam hanc spartam suam magna cum laude per 15 annos. Digressus in mundo 1674. d. 20. Sept. aet. 67. Ceterum, qui de exquisita hujus viri eruditione theologica testari possunt in Epp. Paulinas commentarii, multis hoc in genere scriptis exegeticis palmam faciunt dubiam. Tum vero egregia haec virtus Rageriana, quae in prognatis ex dulcissimo conjugio Diecmanniano pignoribus emicuit, hactenus pleno se hodie apud Verdenses & alios diffundit jubare.

Ad scripta pertinent: *Mich. Rager* Past. der Kirchen SS. Cosm. & Dam. Leich: Pred. *Hr. Christ. von Höveln* gehalten. *Stade* 1655. 4.

Brevis exegesis Epist. P. ad Rom. Francof. 1651. 4. Ej. Brevis exegesis in Epp. P.

P. ad Gal. Ephes. Phil. Coloss. & utramque
ad Thess. Lub. 1668. sq. 4.

VIII. M. AMBROSIUS HENNINGS,
Hafnia Danus. Natus parente admodum
Rev. Dn. Sim. *Hennings*, in aede Teutonica
Hafniensi ecclesiaste ; deinde vero & in
Reg. Cathedr. Brem. Pastore, qui a. 1661.
d. 9. Jun. fatis cessit. *) (* studiis operam
dedit Rostochii, Stralsundae, Bremae,
Jenae, Lipsiae, Rintelii & Gryphiswal-
diae. Lipsiae in Magistrum Philosophiae
promotus est.) Hanc glor. mem. CAROLVS
GVSTAVVS Rex Suec. successorem primo
esse voluit B. parentis sui in dicta ecclesia
cathedrali Bremensi a. 1662. Sed cum
dissidia ipsi intercederent graviora cum
collega M. Nic. *Culenio*, factum est, ex
decreto incliti Consistorii Regii Stadensis,
ut uterque sacra sua statione excideret.
Non ita longo tempore post Verdam no-
ster venit, & demandatas sibi Pastoris Ni-
col. ac symmistae cathedralis partes per
annos aliquot sustinuit, donec tandem à
B 5 mor-

*) Conf. *Joecheri Lexic.* P. II. p. 1494. qui diem mor-
tis posuit d. 19. Jun. & allegat *Meditatt. Passion.*
in Ps. 22. quas adhuc Theol. Studiosus edidit
Rostoch. 1631. 4. Etiam in ling. vernacula
vertit ex idiomate Danico tres conciones poenit.
Erasm. Brockmanns.

morte B. Rageri a. 1675. ipsi Pastoratus in
hac metropolitana ecclesia, una cum Su-
perintendentis munere conferretur. Per-
stittit in hoc officio & praefuit clero Ver-
densi annos 15. mortalitate solutus a.
1690. *)

Habuit orat. s. in funere M. Rageri, sub
Titulo: Angelicum doctorum in offi-
cio & cruce solatum, Englischer Trost
und Lobsal, bey Lehrer Amt und Trübsal.
Brem. 1675.

IX. JOH. HARTMANNVS MISLE-
RVS. SS. Theol. Licent. Gieessa - Hassus,
& quidem maxime Rever. & Excell. quon-
dam Theologi D. Joh. Nicolai Misleri Prof.
P. & Superint. Giessensis celeb. **) filius,
Hieronymi vero, Pastoris Munzenbergensis
in Wetteravia, nepos. Natus a. 1643.
d. 12. Jul. Factus civis Academiae patriae
1655. tantos cursu felicissimo in stu-
diis fecit progressus, ut ex indultu Am-
pliss. Facult. Philosophicae collegia privata
aperire, & praesidendo quoque cathedram
publicam animare potuerit anno aet. 20.
(* Hinc

*) Joecher ponit a. 1691. d. 26. Febr. l. c. P. II.
p. 1493.

**) Cuius vitam descripsit E. F. Neubauer in sic di-
cto Hessisch. Hebr. Vol. I. p. 483.

(* Hinc per aliquod tempus doctoribus
Vitembergensibus sedulus auditor adhae-
sit) a. 1665. demum d. 9. Nov. laurea
Magisteriali ornatus, (* postquam praef.
D. *Straussio* philosophiam naturalem theti-
cam proposuisset) eodemque tempore
ad rectoratum inclytæ quondam scholæ
Wormatiensis promotus est (* a. 1671. à
Cl. *Zesenio* societati teutonicae adscribeba-
tur, cognomine der deutsch: gesinnete. a.
1676. laurea poëtica ornabatur. a. 1682.
d. 9. Mart. in Licentiatum S. Theologiae
Giessae creatus est, disputat. inaug. praef.
Patre, *de Martyrio.*) Inde 1683. *Stadami*
ad Rectoris munus accitus, & sequenti
anno 1684. d. 8. Jan. publice introductus
est. Porro autem ad simultaneum in ec-
clesia S. *Pancratii* obeundum munus sacrum
à Stadensibus admotus, & per *χειροθε-*
σίαν Rev. Ministerii Sen. D. M. *Iac. Hackman-*
ni initiatus est a. 1685. d. 9. Febr. Sed &
tandem glor. mem. *Caroli XI.* Consiliarius
ecclesiasticus in Hagio-Synedrio Stadensi
nec non Ducatus Verdensis Superinten-
dens ac Pastor Cathedralis renunciatus est
a. 1691. d. 22. Jul. Quam pulchre se
ubique in scholis, in ecclesia, in confi-
storio gesserit, notius est, quam ut mul-
ta hac mea commemoratione egeat. Im-
maturus terris, sed maturus coelo, diem
suum

suum clausit ultimum a. 1698. d. 23. Mart.
 aet. 55. Relictis duobus filiis 1) Ioh. Go-
 dofredo Legionis Suecicae pedestris, quo
 ill. Comitem GULDENSTERN Ductorem ha-
 bebat, concionatore campestri a. 1706.
 constituto, (* postea Pastore Lessumensi, in
 Ducatu Bremensi, & dein Diac. ad Aed.
 S. Nicolai, Hamburgensi) & 2) Ioh. Hart-
 manno t. t. Musarum velite Stutgardiano.
 (* In primis ex descendantibus illius summa
 cum laude commemorandus est. ex filia
 Anna Sybilla nepos Dn. D. Meinhardus
 Plesken hodie Superint. Generalis Cellensis
 & Consiliarius consistorii Hanoverani,
 cuius vitam recens. & Bartholomaei in
 Beiträgen ad acta hist. ecclesiast. V. p. 100. f.
 Vitam hujus viri descriptis brevibus D.
 I. F. Neubauer im hessischen Hebopf. V. I. p. 484.
 & Loescher im allgem. Gel. Lexicon P. III.
 p. 554. Inter programmata & scripta ibi
 commemorata, sunt: Gallus Repatria-
 zans; Vallis umbrosa, nebulosa, in fuli-
 gine luminescens: Palladium civitatis Principi
 togato sagatoque necessarium: Latro
 απαγλυφ: Spiera desperans &c. Compo-
 suit duas cantilenas in libro Canticorum
 Stadensi occurrentes: canticum matu-
 tinam: Mein Herr und Gott, wie hast du
 mich in Noth r. & vespertinam: Der Tag
 ist hin, auf arbeitsmüder Sinn u. conf.
Forts.

Fortges. Samml. von A. und N. 1729.
p. 837.

X CONRADVS WAGNERVS, Bre-
mensis, ex inclyta longeque florentissi-
ma per Saxoniam inferiorem familia sa-
cerdotali Wagneriana oriundus. Patre
quidem, Rever. admodum Viro *Philippo*
Wagnero Cathedr. Bremens. Pastore in
exemplum nominando: Avo *M. Conrado*,
Ecclesiaste Sillenstedensi, quae apud Je-
veranos est in Frisia Antistite primario:
Proavo autem Theologo cordato *M. Johanne*,
Brunsvicensium Superintendentem gra-
vissimo, & per 16 annos meritissimo.
Lucem hanc adspexit a. 1666. (* Cel. *4 Seelen* in Stada lit. habet 1665.) ipso die S.
Stephani protomartyris, omine non vano
S. Stephanianae ecclesiae eum olim prae-
ficiendum fore. Congenitam solertis in-
genii enim & naturae bonitatem non
poterant non domesticum optimi parentis
& tot clarissimorum majorum exempla;
tum vero & scientissimorum in Athenaeo
patrio (* & in schola Michaëlitana Lune-
burgensi, quam a. 1679. adiit) praece-
ptorum cura & dexteritas brevi ita pro-
vehere ac perpolire, ut post absolutum
in Academia non una (* nempe Lipsiensi
& Vitembergensi) studiorum futuro
Theo-

Theologo necessariorum cursum, aetatis suae anno 24to (* a. 1690. 3. Aug.) Legioni Regiae pedestri, quae Ill. Baronem de VELLING^k Tribunum agnoscebat ac chiliarcham, campestris simul ac praefidiarius Concionator Stadensis praeficetur. Sed mox majori & honore & onere dignus judicatus, primarius non tantum in status Regii, quam vocant, ecclesia Pastor 1693. (primo adjunctus *Math. Kippis*, & post hujus mortem successor.) & biennio post Hagio-Synedrii quoque Stadensis Regii Consiliarius, ac demum a. 1699 m. Majo hujus Ducatus Verdensis Superintendent, & Regii Cathedralis Stephanianae Antistes primarius & Scholarcha, ex magno suo merito renunciatus est. Commendatus toti dioeceseos hujus Collegio pastorali, & sigillatim concreditaefibi ecclesiae Stephanianae à Mag. *Dieckmanno* Fer. VI. p. Pasch. Exaudi dicta. a. 1699. obiit a. 1712.

Plura de illo enarravit, cum recensione scriptorum, Cel. *a Seelen* in Stada Liter. p. 112. f.

* IX. SAMVEL BALDOVIVS. SS. Theol. D. Natus est Neoburgi ad Visurgim a. 1646. d. 15. Nov. patre M. Job. Baldovio Ling. Ebr. Prof. Lipsiensi & Helmstad. tunc

tunc Superintendente Comit. infer. Hoien-
 sis & Past. Prim. Neoburgi, Matre *Eme-
 rentia Gosky* Siles. Med. D. filia Scholam
 Breim. accessit a. 1658. ibidemque per
 septem annos commoratus est. Cui scho-
 lae valedicens, orationem recitavit *de Phi-
 lavitia laudabili.* Tunc per aliquod tempus
 civis fuit scholae Stadensis. a. 1665. Aca-
 demiam Julianam salutavit, ibique per bien-
 nium philosophiae, philologiae & theo-
 logiae strenuam operam navavit. a. 1667.
 Lipsiam venit, ubi Collegia theologica,
 lectoria, disputatoria, homiletica & exe-
 getica frequentavit. Eodem anno d. 13.
 Dec. Baccalaureus creatus est, defensa dis-
 sertatione *de Autocheiria*, & oratione dicta,
de ritu Depositionis: Sequ. anno d. 30. Jan.
 summos in philosophia honores est con-
 secutus, habita oratione graeca metrica
 de *καλοποίᾳ* ad Marc. VII. 37. a. 1672.
 d. 29. Jun. vocatus est ex Academia Lip-
 siensi ad Subrectoratum Scholae Brema-
 nae, & introductus à Superint. Gener.
Dan. Ludemanno, dicto auspicali sermone *de*
Satanae odio adversus scholas Ao. 1673. d.
 6. Aug. scholaisticis laboribus finem im-
 posuit, oratione publica *de Moribus antiquis,*
stiloque Maiorum, quippe d. 27. Jul. Sereniss.
 Duci Brunsvic. & Luneburgensi *FERDI-*
NANDO ALBERTO, à Confessionibus &
 CON-

concionibus aulicis esse jussus, & *Stadae* ordinatus est. *Viennam* cum Sereniss. Duce suo profectus, ibi à die 22. Jul. a. 1674 usque ad d. 28. Sept. a. 1675. vixit, ac deinceps Austria, Hungariam, Bohemiam, Moraviam, Silesiam, Saxoniam peragravit. Ao. 1676. d. 25. Apr. pro Licentia in Facultate Theologica inauguralem Disputationem Gieffae defendit. Ao. 1683. d. 26. Jun. Pastor primar. Stadanus DD. Cosmae & Damiani constitutus est. A. 1691. d. 2. April. sumptus erogante laudato Principe ac Domino FERDINANDO ALBERTO, in inclyta Gieffae Doctoris titulo fuit insignitus. a. 1699. d. 11. Mart. à Rege Sueciae CAROLO XII. vocatus est ad Pastoratum D. Mariae & Assessorum Regii Consistorii in Ducatis Bremensi & Verdensi. Ao. 1713. munus Consiliarii Consistorii & Superintendentis Verdensis conferebatur. Ultimis annis senio confecto & viribus exhausto ei adjutor dabatur *Sehneringius*. Denique placide in Domino obdormiebat a. 1720. Scripta illius recenset Dn. *Föcherus* l. c. P. I. p. 732. & plenius Cel. a *Seelen* in *Stada Lit.* p. 4. s. cui etiam curriculum vitae hujus viri me debere, gratias profiteor.

XII. JOH. CHRISTOPH. WAHRENDORF, Hanoveranus. Initio Sere-nissimo Principi ac Electori Brunsvico-Luneburgensi GEORGIO LVDOVICO, à concionibus in itinere habendis. Hinc Superintendentens Wildeshusensis. Tandem Confiliarius Confistorii Regii Stadensis, Superintendentens Verdensis & Pastor primarius templi Cathedralis a. 1722. Cum hoc loco summa cura per plures quam trigenta annos, officio suo gravissimo praefuisset, in gaudium Domini sui, septuagenario major, laetus introivit a. 1753.
d. 13. Jun. Scripsit *Examen Canonis Levitici de purificatione puerarum.* Helmstadii a. 1708. 8. conf. Relat. Innoc. d. a. p. 499. & Bened. Bornii *Schätzammer* Vol. I. p. 727. Vivit adhuc hic meritissimus pater in relichto celeberrimo filio, Viro Magnif. Dav. Ott. *Wabrendorffio*, Superintendenten Generali Harburgensi, qui variis scriptis eruditione plenis jam clarum nomen in republica literaria sibi acquisivit. Specialiora de B. parentis vita exspectamus legenda, in sic dictis personalibus, quae sine dudio concioni funebri Domini Holtermanni, adjicientur.

C

CAP.

Verdae Evangelicae.

CAP. II.

In quo.

Justa series Dominorum Pastorum ac Symmistarum Verdensium , qui inde à renato a. 1567. per hunc Ducatum Evangelio in quatuor istis , quae sunt intra urbem ecclesiis v. g. Cathedrali , S. Andreae , S. Johannis & S. Nicolai , docuerunt , & adhuc docent , exponitur .

SECT. I.

Pastores Eccles. s. Steph. Cathedralis. Hi quidem , ut ex superioribus constat , simultaneum ephori ecclesiastici munus , cum hoc pastoris officio conjunctum , maximam partem sustinuerunt haec tenus . Nec tamen combinatio , vel nexus horum officiorum (id quod exemplo B. Grubenbagen Superint. doceri , potest) perpetuus fuit , ut proinde peculiarem hanc pastorum cathedralium seriem hic adornare necessum fuerit . Fuit itaque .

1) DAVID HVBERINVS , Augustanus 1567.

2) M. JACOB. POLEMANNVS , a. 1598.

3) M.

- 3) M. JOH. POLEMANNVS, Jacobi filius, Verdensis, ab a. 1607. usque ad a. 1621.
- 4) HENR. DORNEMANN, Verd. a. 1621. vocatus, 1637. demortuus. De hoc extat Disp. praef. *Boëthio ventilata, de Potestate Ecclesiae & calamitatibus ejusdem.* Helmst. 1604. Hi postiores bini Rev. Capituli S. Andreani Decani quoque fuerunt, nullum tamen Superintendentis habuerunt *āξιωμα.*
- 5) HENR. RIMPHOF a. 1638.
- 6) MICH. RAGERVS a. 1659.
- 7) M. AMBROSIUS HENNINGS, a. 1675.
- 8) L. JOH. HARTMANN MISLER, a. 1691.
- 9) CONR. WAGNERVS, a. 1699.
- 10) SAM. BALDOVIVS, S. Th. D. a. 1712.
- * 11) JOH. CHRISTOPH. WAHRENDORF, a. 1722.

Pastoribus Symmistas nunc jungere
lubet, quo plerumque partem & S. Ni-
colaitanae ecclesiae ordinariam gesserunt
curam

M. ANDR. POLEMANNVS Verdens.
circa a. 1635.

JOH. HVRLECKE Verd. circa a. 1639.

THEOD. GRVNHAGEN Verd, a. 1648.

THEOD. JEBÆVS, Holsatus, qui 1)

Rector scholae Meldorpiensis. 2)

Past. Oldendorp. prope Stadam. 3)

Past. Nicolaitanus & Symmista Ca-
thedralis fuit a. 16 . . obiit vero
in privata vita.

M. AMBROS. HENNINGS , Hafnia
Danus a. 1667. vid. supr. Past. &
Superint.

M. GEORG. JOACH. BRINCKMANN,

Verd. a. 1668. vid. infr. Past. S.

Joh. 1678.

THOM. ANT. WITTE , Rhada-
Mindensis a. 1678. fuit antea Sym-
mista S. Joh. a. 1684.

DAN. JAC. BODE , Rintel. Celebris
Theologi D. Gerb. Boden, Prof. P. &
Superint. Rintel. filius. Vix in alte-
rum annum prae fuit gemino huic
muneri. Obiit in patria, quam cu-
randae valet idinis causa accesserat

2.

a. 1697. d. 24. Jan. aet. 25. anno
Minist. Vto. vid. conc. funebr. à M.
Dan. Wilhelmi, Past. Rintel. habita, &
typis postmodum excusa.

HENR. DAN. OVERHEIDE, Wieden-
sahla Loccumensis. Nat. a. 1659.
d. 19. Jul. Vocatus initio Rector
scholae *Bremervördensis* a. 1683. d. 3.
Nov. Inde Verdam promotus a.
1697. d. 23. Sept. ordinatus, & ad
utrumque officium ecclesiasticum in-
troductus à D. *Dieckmanno*, Superint.
Gener. D. 19. p. Trin. obiit a. 1727.

* JOH. FRIED. OVERHEIDE, prioris
filius. Natus est a. 1693. Scholas
Verdensem & Hildesiensem frequen-
tavit. Per aliquod tempus dome-
sticus erat Domini M. J. H. *Willemerti*,
Pastoris Achumensis, in ephoria
Bremensi, viri in linguis orientali-
bus peritissimi, a quo in Ebraicis in-
stiduebatur. Tum in Academia
Helmstadiensi & Vitembergensi stu-
dio theologico operam dabat. Ex-
inde reversus Bremae aliquantis per
commorabatur aliis sibi acquisita
scientia inserviens. Demum Dia-
conus cathedralis & Past. S. Nicol.
Verdensis in subsidium parentis con-
stituebatur usque ad annum 1742.

C 3

quo

quo vitam cum morte commutabat
d. 7. Sept.

* CHRIST. DIEDR. BERGSTEDT, filius B. *Erasmi Bergstedt*, quondam Pastoris *Oppelensis*, in Praepositura *Neohusana*, & postea *Trupensis* ac *Vallis Liliorum* in ephoria Bremensi. Natus est a. 1717. Oppelae. Institutus est in schola cathedrali Bremensi. Ad academiam se conferens eligebat primo Julianum, & hac relictâ adibat Georgio-Augustam. In hac posteriori erat etiam membrum seminarii philologici a. 1743. in Pastorem S. Nicol. Diac. Cathedralem eligebatur, & ad haec munera inaugurabatur. Lingua eloquenti ad veritates divinas propo- nendas, erat praeditus. Nec minus elegantes versus in vernacula fundere callebat. Variis carmini- bus hoc demonstravit. Constitue- rat etiam carmine Heroico pugnam illam victoriae plenam decantare, qua invictissimus Heros Princeps Cumberlandiae, apud locum Cul- loden dictum, rebelles ad inter- nacionem delevit. Jam haud exiguam illius partem contexuerat, sed prae-

praematura illius mors filum abrum-
pebat a. 1752. d. 2. Nov.

SECT. 2.

Pastores Ecclesiae S. Andreae.

Haec ecclesia collegiata simul ac pa-
rochialis olim fuit, & certum, antequam
secularisaretur hic Episcopatus, aluit nu-
merum canonicorum sive capitularium.
Hodie plerumque partem ex auditoribus
ruralibus, qui ex vicinis pagis hic con-
fluunt, constat.

Nomina Pastorum Evangelicorum,
de quibus constat, sunt:

1) M. FRANC. BREDIKAV, Rever.
Dni. *Dionysii Bredecavii*, Pastoris S.
Joh. Luneburg. filius. Sub ipsum
reformationis tempus à Reverendiss.
Episcopo EBERH. ab HOLLE, cu-
jus in juventute informator fuerat,
huc promotus a. 1567. Subscriptis
a. 1579. Libro concordiae, & h.
l. obiit. conf. *Bertram Hist. Eccles.*
Luneb. p. 595

2) Nomen hujus invenire haut licuit.
Sequitur ergo

C 4

3)

3) HENR. GRUENHÄGEN, circa annum 1625. Duos hic reliquit filios, *Theodorum*, Past. S. Nicol. Verdensem, & *Andream*, Past. in Westen. *Theodoro Gronbagio*, Pastor ad D. Andreae, inscriptam à M. Henr. Huberino dissertationem, *de Persona Christi*. Praef. *Boëthio*, Helmst. 1605. habitam, possedit Cel. D. M. Plesken. Item aliam dissertationem ejusd. Huberini, eidem *Gronbagio* 1603. transmissam, *descript.* s. Praef. *Boëthio* Helmst. ventilatam.

4) STATIVS CLEFMANN, a. 1637.
ad 1648.

5) THEODOR. SCHWACTMANN.

6) M. ANTONIVS HERTEL, Idenhusa-Schauenburgicus, ante Cantor Verdensis, a. 1651. Abiit in Comitatum Oldenburgensem, & factus est a. 1653. Pastor Rastedensis. Denique a. 1658. Stolhamsensis. ob. a. 1678. aet. 57. minist. 41.

7) WERNERVS ERICVS OPORINVS,
Hildesienfis, Dni. Nicolai Past. S.
Andr. Hildesienfis, filius. Fuerat
antea per 12 annos, Pastor Lintelen-
sis. Verdam venit a. 1654. pree-
fuit annos 29. Defunctus a. 1683.
m. Febr. a. ministerii 41.

(8)
8)

8) M. DIED. TONNEMACHER,
 Bassens. Luneburg. Genér Domini
 Antecessoris. Natus a. 1643. d. 25.
 Dec. Vocatus paraftata ficeri fui
 a. 1670. introductus festo adsc.
 Christi. Fuit deinde Pastor ordina-
 riis 1683. Defunctus a. 1685. d 5.
 Dec. v. conc. funebr. typis exscripta.
 Parentavit Superint. Mich. Ragero, sub
 Tit. Lob: Trauer: und Trost-Rede. Bre-
 men 1675.

9) M. JACOB HACKMANN, Jun.
 Stadensis, meritissimi per plures an-
 nos de ecclesia S. Nicolai Stadan.
 Pastoris, & Rever. Ministerii Senio-
 ris, M. Iac. Hackmanni, *) filius. Na-
 tus a. 1647. d. 9. Nov. Vocatus
 primum a. 1680. m. Dec. Pastor
 substitutus ecclesiae Depsted. sub Prae-
 positura Bederkesana. Inde ad hoc
 pastorale suum munus Verdense
 promotus a. 1686. Introductus à
 D. Dieckmanno, ipso concept. Christi
 festo d. 25. Mart. Postea Rever.
 Minist. Verdensis erat Senior. In-
 gravescente aetate ipsi adjungebatur
 a. 1729. Bolk. Büscher. obiit a. 1732.
 C 5 (* 10)

*) Cuius vitam descripsit Joachim L. c. P. II.
 p. 1304.

* 10) BOLKENIVS BVESCHER, Pasto-
ris Mulfumensis, in praefectura Har-
sfeldensi, filius. Natus a. 1699.
Fundamentis scientiarum in schola
cathedrali Bremensi jactis, per duos
annos in alma Leucorea, & per unius
anni spatium in academia Julia Cele-
berrimis Doctoribus, sedulus audi-
tor adfuit. a. 1729. M. Iac. Hack-
manno in adjutorium dabatur, quo
demortuo, illius munus ipsi obtin-
gebat. Ipse inopina morte ex vits
eripiebatur a. 1749. d. 23. Maj.

* 11) ANDREAS HOLTERMANN
Patrem veneratur B. M. Christ. Hol-
termannum, pastorem quondam
Ostanum fidelissimum. Ibi sub si-
nem prioris seculi a. 1698. in lucen-
editus est. In schola Otterndorfier-
si Hadeleriae, nec non Städensi &
Harburgensi, fidi institutione, de-
ctissimorum virorum, usus, ac-
demiam petiit Vitebergensem. Ibi
tribus annis indefesso studio theolo-
giae aliisque cum illa connexis scien-
tiis operam dedit. Finito academi-
co curriculo, in Domo gener-
issimi quondam Domini *de Spilker*,
Consiliarii tunc Justitiae, at postea
Di-

Directoris Cancellariae, generosa
 ejusdem juventus ipsi instituenda &
 educanda tradebatur. Ao. 1728.
Neokircham iu Palaeogea ad munus pa-
 storis vocabatur. a. 1750. vero post
 decepsum *Buscheri*, illius locum va-
 cuum, sic jubente Consistorio Re-
 gio oecupabat. Quam Spartam fi-
 deli administratione adhuc dum,
 (dat Deus ut per multos duret an-
 nos) egregie ornat. Observatio il-
 lius in Math. XXII. 2. legitur in sic
 dicto Brem: und Verdischen Hebopfer,
 V. 2. p. 451. s. quae collectio Magni-
 ficum Dnum. Superint. Gener. *Prat-*
jenium Editorem habet. Filia ex prio-
 re matrimonio, cum B. *Poppii*, Pa-
 storis quondam Bützfletensis nata,
 unica successori suo in Neuenkir-
 chen Dno. *Carolo Henrico à Bremen* nupsit,
 eodem die, quo cum ecclesia sacro
 quasi connubio conjunctus est, à
 Magnif. Dno, *Pratjenio* ipsi in thori
 sociam data.

SECT. 3.

Pastores Ecclesiae S. Johannis.

- I) HENR. BVRSIVS, uti in concor-
 diae libro legitur, alibi *Bussius* nun-
 cu-

cupatur. Hunc Reverendiss. & Ill.
Princeps GEORGIVS, Episcopus Ver-
densis, & Dux Brunsv. Luneburg.
qui ante obitum suum a. 1564. cle-
ricalis conjugium & laicis S. Coenae
usum sub utraque permiserat, con-
cionatorem habuit aulicum. Post
obitum vero Principis sui factus est
Past. ad aed. S. Joh. ubi & mortuus
est.

- 2) M. JAC. POLEMANNVS a. 1590.
Fuit deinde Past. Cathedr. & Super-
int. a. 1598. vid. supr. p.
- 3) M. CASPAR CRVEGERVS a. 1599.
ob. 1610.
- 4) ANT. GRVBENHAGEN a. 1611.
una cum Pastoratu S. Joh. Superin-
tendentis gessit munus. vid. supr. p.
- 5) JOH. à SANDBECK. Antea per
21 annos Past. Lintelensis. Introdu-
ctus Verdae a. 1642. Fer. S. Joh.
Bapt. mortuus a. 1658. pridie F.
Pasch.
- 6) CHRISTOP. NEVBAVER, Seehu-
sensis. Antea Diaconus a. 1659. m.
a. 1678.

7) M. GEORG. JOACH. BRINCK-MANN, Verdensis. Natus a. 1643. m. Sept. Creatus Philosophiae Magister Rostochii a. 1672. Fit Diaconus Cathedr. a. 1668. Exin Pastor S. Joh. a. 1678. Cal. Maj. m. a. 1705. d. 18. Febr. aet. 62. Minist. 30.

8) JACOB DIECMANN, Stadensis. Magnif. Super. Gener. *Job. Diecmanni* filius. Natus a. 1679. (* una cum fratre, *Mich. Georgio*, hoc anno 1753. tanquam Secretarius Justitiae Stadae placide demortuo, in Academia Ludoviciana studiis theologicis operam dedit sedulam.) Vocatus ad hoc praesens pastorale suum munus a. 1705. ordinatus & introductus ab ipsomet Magnifico parente d. 27. Oct. ob. a. 1711.

*9) JOHANNES HORN, Sternberga in Ducatu Megapolitano oriundus. Frequentavit Scholam patriam & Luneburgensem. In Academia Vitembergensi in omnibus partibus theologiae se perficere allaboravit, & alias scientias sibi reddidit notas. a. 1696. turmae militum, quae chiliarcham Kempenium Ducem sequebatur

tur Vismariae, Pastor constituebatur. a. 1712. vero munus sacrum in aede S. Joh. ipsi tradebatur, quo officio fideliter fungens tandem vitam cum morte commutavit a. 1733.

*10) M. JOH. PETR. HORN, prioris filius. In schola patria sedulo studio fundamenta scientiarum hau- sit. In Academia Helmstadiensi & Jenensi ingenii prata celeberrimo- rum Doctorum institutione irriga- vit. Praemium diligentiae etiam conseguebatur, dum in Academia Sa- lana in Magistrum philosophiae pro- motus est. Ao. 1727. munere Conrectoris Scholae Cathedralis Verdensis & Diaconi ad aed. S. Joh. ornabatur. Hanc spartam sedulo administrans, post beatum decepsum Domini parentis dignissimus judica- batur, cui successio in Pastoratu ad aed. S. Joh. & munus Pastoris praesi- dii militum traderetur. In hoc officio huc usque Dei gratia ipsum corroborante sedulum se praestitit operarium. Deus porro felicem largiatur successum, ut seros post annos uberem nanciseatur laborum messem,

Sym-

Symmista S. Johannis, quibus, ad
saeculi spatium, simultaneum Conrectoris
munus in schola Cathedrali Regia Verdensi
commissum fuit.

- 1] Horum priorum nomina non inda-
gari potuerunt.

- 3) FRANC. FLOR, Pastoris Kirchwal-
desenßs, Hermanni, filius, circa an-
num 1625.

- 4) HERMANN SCHACHT, Verdens.
a. 1628. vid. infr. Paſt. *sbbneverdin-
genses.*

- 5) CHRISTOPH. NEVBAVER, Sec-
hus. a. 1638. fuit Pastor ann. 59.

- 6) THOM. ANT. WITTE, Rhada-
Mindens. a. 1659. vid. supr. Diac.
Cathedr. p.

- 7) JOH. HENR. CRONE, Lavena-
via-Schauenburg; *Hermannii*, Prae-
fecti filius. Is antea per 23 annos
in Hundesen, ubi Ill. Comitis GV-
STAVI GVSTAVI vidua suam ha-
buit aulam, Pastor fuit. Verdam
venit 1678. Praefuit in annum 5 tum
moritur ipso die viridium a. 1683.
aet. 52.

8)

8) HENR. DORNEMANN, Henrici Senioris, Pastoris Cathedralis nepos, & *Alberti*, Pastoris *Schesloensis* filius, a. 1684. Discessit *Hamburgum* ad ecclesiam S. Nicolai a. 1688. m. Martio * (Reliquit filium Christoph. Henr. Nat. Verdae 1682. d. 27. Febr. qui Profess. Mathefeos factus in Gymnasio Hamburgensi a. 1727. ibique mortuus est h. a. 1753. d. 25. Sept.

9) JOH. HANNIES JOHANNIS. Natus in Würsatiae agro Padingbüttel a. 16 . . Suscepit geminam hanc functionem Verdensem a. 1688. ob. a. 1704. m. Mart.

10) M. NIC. CRVSIVS, Burgo-Fehmariensis. Is ipsa vigilia F. S. Joh. Bapt. 1701, Hamburgi oblatam fibi vocationem ad Conrectoratum Stadensem acceptavit. Triennio Staduae exacto accitus est Verdam, his munis praeficiendus. Docimastiticam habuit in templo S. Joh. d. 4. ob. a. 1726.

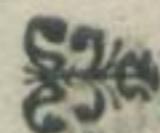
* 11) M. JOH. PETR. HORN. a. 1727. vid. supra inter Pastores p.

* 12)

12) GEORG. FRID. STEIGERTHAL,
 Hollenstadii in Ducatu Luneburg.
 natus a. 1707. prid. Non. Jul. Patre
~~Christ. Friderico~~, ibidem verbi divini
 Ministro, Matre *Lucia Elisabetha* ex
 familia *Enckhausen* prognata. Usque
 ad annum 13tium. à praceptoribus
 domesticis institutus est. Tunc in
 Scholam Luneburgensem missus
 Rectoris *Elfeldii*, & Correctoris
Burmeisteri gavisus est informatione.
 Eodem tempore patronus ejus,
~~Henr. Wilb. Steigerthal~~, qui ibidem praefidio
 urbis à sacris erat illum in
 Ebraicis, logica, oratoria & ma-
 thesi instruebat. Illo post duos an-
 nos demortuo Verdam se confere-
 bat, scholamque ibidem frequenta-
 bat. Hinc academiam Julianum pe-
 tens, per 3 annos ab ore celeber-
 rimorum Doctorum pendebat, in
 specie Chrysostomo nostri temporis
~~Mosbemio~~, tunc Abbatii, nunc Can-
 cellario Göttingensi sedulus auditor
 aderat, in cuius etiam aedibus habi-
 tabat. Cum ex hac Musarum in
 patriam sede redux aliquod tempus
 repetitione collegiorum consumfis-
 set, & dona sua concionando in
 aliorum usum impendisset, celebre
 illud

D

illud

illud scientiarum emporium ad Salam situm illum ad se alliciebat Celeb. Buddci audiendi causa. Hujus non solum diligens auditor erat, sed etiam illo praefide, proprio Marte elaboratam dissertationem, *de unctione sacra N. T.* a. 1729. defendebat. Relicta academia primo Neoburgi informationi operam dabant. Exinde Hamburgum se conferebat juventutem Celeb. I. V. Licent. Brokesii docendi gratia. a. 1736. à Senatu Verdensi in Dni. M. Job. Petr. Hornii, qui ad Pastoratum hujus ecclesiae ascenderat, ad Diaconatum & munus Correctoris literas vocantes accipiebat, quibus parens munera haec fideli cura administrabat. Verum post breve tempus a. 1738. munus Pastoris in suburbio Cellensi, *Blumenlage* dicto, ipsi offerebatur, quod etiam in se recipiebat. De hoc loco, spatio nonnullorum annorum completo, ephoria, sive munus Superintendentis Giffhornae ipsi collatum est, in quo loco adhuc dum magno cum fructu doctoris officio fungitur.

* 13)

* 13) ERNEST. FRID. MYLIVS. Natus a. 1710. *Luhæ* in *Palaeogea*, patre ibidem *vectigalium* praefecto. In Scholis, Harburgensi, Hamburgensi & Bremensi indefesso studio literis operam dedit. In hac ultima, in qua ejus condiscipulus fui, testimonium haud fucatum de illius diligentia praebere ipsi possum, quod multos alios suos commilitones praeclaris donis antecelluerit. Cum enim nos reliqui chrias & tyrocinia eloquentiae in prosa elaboraremus, ille in ligata componebat quam elegantissime. Scholaisticis studiis finem imponens in Academiis Julia & Salana per quator annos commoratus est. Ao. 1738. munus Diacon ad S. Joh. & Correctoris Scholae Verdensis ipsi traditum. a. 1742. Hambuurgi Diaconus ad D. Petri constitutus est. Tandem post obitum Rev. Minist. Senioris *Palmii*, in Pastorem huius ecclesiae electus est, quo munere hodienum summa cum laude defungitur. Concessiones quaedam illius, collectioni, quam *Theopb.* & *Sincerus*, nec non Celeb. Sen. Rev. Minist. Hamburg. *Wagnerus*, adornarunt, insertae sunt,

D 2

haud

haud vulgarem eloquentiam spirantes.

* 14) LUDOV. CAROL. SCHNERING, filius B. *Mathiae Schneringii*, Pastoris Visselhofensis. Natus 1718. m. Aug. Frequentavit Scholam Verdensem. Peracto. Academicae vitae, Rostochii, curriculo, domum reversus, a. 1743. d. 28. Mart. in. Diac. S. Joh. & Correctorem scholae à Senatu Verdensi electus, & ad haec munera introductus est, illaque laudabili cura huc usque administravit. Adhuc Rostochii commorans editit *Lavie & avantures de Lazarille de Tormes*, huncque librum observationibus linguam gallicam ejusque idiosimos concernantibus illustravit. a. 1741. 8. 2 Alphab. in praefixa praefatione de scopo suo reddidit rationem. Eundem in scopum a. 1751. Lipsiae, Evangelia dierum Dominic. & festiv. quotannis occurrentium typis exscribi curavit lingua gallica.

Verdae Evangelicae.

CAP. III.

In quo duodecim Ducatus Verdensis ecclesiae dioecesanae, quae sunt extra ur-

urbem, una cum singulis earum Pastori-
bus evangelicis, ordine recensentur.

SECT. I.

Lintel n.

Ad aedem S. Petri.

Haec ecclesia olim in papatu curata
fuit à clericis & vicariis ecclesiae colle-
giatae Andreanae Verdens. & nota adhuc
sunt nomina Rev. Dn. Fürsen, & Dn. Han-
cken, qui post accensam evangelii lucem
quoque Verda singulis diebus dominicis
Lintelium profecti, sacra publica hoc
loco peregerunt. Ex quo tempore au-
tem peculiares aedes parochiales ceperunt
exstrui hoc loco, ordinariam ecclesiae
Lintelensis curam gesserunt, Pastores seq.

1) JOH. à SANDBECK, quem in
oppido Rheten ad tempus antea do-
cuisse ferunt. Vocatus est Lintelium
a. 1620. Praefuit ann. 22. factus
deinde Past. S. Joh. in urbe. vid. supra.

2) WERNERVVS ERICVS OPORINVS,
Hildes. Saxo. a. 1642. Accersitus
fuit Past. S. Andr. Verdens. a. 1654.
vid. supr. p.

3) M. HENR. BVSCH, Mindens. a.
1654. D. 3. Tr. à B. Hayemanno, Su-
per. Gener. publice introductus.
D 3 Sed

Sed qui iusto. officii sui anno, noctu intra 22. & 23. mensis Maji a. 1669. horrendo & plane tragico exemplo, à scelestissimis latronibus, una cum uxore & liberis, misere trucidatus est, succensis simul aedibus parochialibus. Vid. typis impressa memoria funebris B. hujus Viri, cui processus judiciarius maleficorum istorum subjunctus est, *Mich. Rageri Super. Verd. Leich-Sermon in Kohel, IX. 12.* in fun. M. Henr. Buschen, Pastor zu Linteln, welcher nebst seiner Ehefrau und Söhlein im Pfarr-Hause ermordet worden. Mind. 1674. 4.

4) **MICHAEL PETR. SABEL**, Hamburg. Vocatus a. 1669. m. Dec. Hic Verdae domicilium suum habuit, & statis temporibus *Lintelium* profectus, officio suo functus est. ob. 1677.

5) **ADOLPHVS RVST**, Hamelensis, Collega inf. Scholae Cathedr. Verd. a. 1678. D. Miser. D. introductus. Decessit munere & mundo a. 1682. d. 23. Aug. aet. 51. Filium reliquit *Frider. Wiss.*, tunc Rev. Minist. Candidatum.

6) **VALERIUS OESERI**, Johann-Georgiopoli (ad fines Bohem.) Misni-

Misnicus. Nat. 1650. Vocatus ad
hanc ecclesiam a. 1683. Dom.
Estom. Praefuit ann. 22. obiit
a. 1705. d. 30. Mart.

7) JOH. BVETER, Stadensis. Voca-
tus primum a. 1695. m. Dec. Past.
Buttelensis, sub Praeposit *sandsted.*
Inde huc promotus a. 1706. ob.
a. I 27.

8) GEORG. CHRISTOPH. HENR.
WEHLAND, a. 1690. Verdae,
Patre cive honesto prognatus In
schola patria educatus, per duos
annos in Academia Jenensi studio
theologico operam navavit. Inde
reversus per aliquod tempus, libe-
ris Dni. *Krumpardi*, Pastoris Este-
brugensis, instituendis est praefe-
ctus. a. 1728. d. 29. Jul. munus sa-
crum hoc loco aggressus est, quo
adhuc dum, haud sine fructu, de-
fungitur.

SECT. 2.

Witteloh.

I) THEOD. CORNERVS, qui circa
tempus primae Visitatiouis ecclesi-
Verdens. a. 1567. huc venisse existi-
matur. Subscripsit Libr. Concord.

D 4

a.

be a. 1579. & reperitur quoque nomen
ejus in obside Templi Witteloen-
sis 1593.

- 2) hujus nomen haud reperire licuit.
- 3) JOH. QVADSCHMID, Moravus.
Vix in tertium ann. cum hic docuisset
à Papicolis a. 1630. pulsus est. Re-
versus autem ad munus pristinum,
tandemque & *Wittlobae* obiit.
- 4) CHRISTOPH. BAVMGARTEN,
Antea Scharinsen, (vel Schwarne)
sub Praefectura Tedinghausen do-
cuerat. Moritur h.l. a. 1652.
- 5) GERH. ENGENHOVSEN, Verdens.
Praefuit ann. 14. obiit 1666.
- 6) M. JAC. RAVSCHENBVSCH, Her-
vordia-Westphalus. Vocatus a. 1666.
Praefuit ann. 27. obiit a. 1693, Fer.
Sim. & Jud. aet. 62.
- 7) CAROL. CHRISTOPH. RAV-
SCHENBVSCH, prioris filius, natus
1668. successit B. parenti suo a.
1693. ordinatus & introductus à
Magnif. *Diecmanno* D. 3. Adv. obiit
a. 1725.
- 8) THOM. CHRISTOPH. PAR-
PARDVS, Dramburgo-Neomarchi-
cus. Lucem adspexit a. 1679. Patre
Job. Parpardo, Inspectore & Past. prim.
Dramburgensi, Matre, *Marg. Fesse-*
lia,

lia, Dan. Fesselii, Superint. Neomarchici, per varia scripta celeberrimi filia. Literarum humaniorum studiis, cum Stargardiae, Cüstrini & Francofurti ad Viadrum operam dedisset, abiit a. 1691. Rostochium, ibidemque tres annos cum dimidio in rerum diviniorum studio consumxit. Subrectoris munus dein in urbe Verdensi adiit. a. 1726. D. Quasimod. ad hoc munus introductus est. ob. a. 1726. d. 13. Mart. conf. Cel. à Seelen Stada Liter. p. 88.

*9) JOH. PET. de REIS, Bremensis, Sholam Cathedralem Bremensem frequentavit, & in academiis studio theologico operam dedit. Tunc Pastor ecclesiae S. Georgii in ephoria Bremensi constitutus est. Unde a. 1747. m. Mart. huc translatus est.

SECT. 3:

Rotenburg oppidum.

Rotenburgi a. 1540. Reformationem factam esse contendit *Felden.* p. 152. Nomina Pastorum evangelicorum Rotenburgensium, quorum nonnulli & Superintendentis Specialis habuerunt titulum, haec sunt:

D S I)

- 1) JOH. MACKE, Luneburg. Hic ex stipendio episcopali studiis innutritus fuerat, & deinde à Rev. EVER H. ab HOLLE a. 1567. primus Rotenburgensis ecclesiae Pastor, & reliquarum ad hanc praefecturam spectantium Superint. Specialis constitutus est. Subscripsit a. 1579. Libro Concord. vitamque in hoc munere suo (incertum tamen, quo anno) absolvit, relicto filio, Nicolao, Past. Wolterding.
- 2) JOH. DAMMANN. Hic successit B. Mackio in pastoratu, sed ephoria specialis Grubenhagio, , Pastori Visselb- edensi commissa fuit ob. a. 1615. relictis filiis binis 1) Theodoro, Past Buc- censi per 50 annos meritissimo, qui ob. a. 1663. & 2) Johanne, Pastore in Kirchwalsede.
- 3) ERNEST STAHL, Rhemensis - Ra- vensbergicus, filius Rev. & nobili ge- nere nati Henr. Stahl, Past. illius eccl- esiae fidelissimi. Hic in pastoratu Ro- tenburgensi successit B. Dammanno a. 1614. In ephoria speciali vero B. Grellio Pastori in Brockel a. 1621. Pro- peravit ad meliorem vitam a. 1658. Sepultus coram altari in templo, & reliquit filios 1) Philippum, civem Ro- ten-

tenburgensem. 2) *Ernestum*, judicem in Beverstedt 3) *Job. Eberhardum*, Pastorem ecclesiae N. N. in Holsatia.

4) M. HENNING. SCHROEDER, Behlumens. ad fluvium Ostam, Saxo. Vir extra controversiam doctissimus. Fuerat vero 1) a. 1645. Corrector Schoulae florentis Stadensis. 2) Rector Gymnasii Lemgoiensis a. 1649. 3) Pastor ecclesiae patriae Behlumens. 4) denique a. 1658. Pastor & Praepos. Rotenb. per 18 annos optime meritus. Valedixit muneri & mundo a. 1676.

5) JOH. THEOD. HORNMAYER, Stadhag. Schauenburg. Nat. a. 1635. Vocatus initio Diaconus in *Baienfleth*, ordinatus *Crempae* à M. *Hudemanno*, Superint. Generali Holsatiae a. 1666. Decennio post *Rotenburgum* accessit, introductus à M. *Klee*, Praeposito Bremervördensi a. 1676. tempore tumultus bellici. Propter dissolutam vitae rationem officium deserere coactus est, &, ut fama fert, cauponariam in Westphalia exercuit.

* 6) JOH. FRIDER. à Stade. Natus est *Stadae* a. 1678. d. 2. Dec. Patre *Dietericu* à *Stade*, primo Consistorii Regii Stadensis Secretario, deinde Archivario in Ducatis Bremensi & Verdensi. (cujus

jus vitam descripsit Vir Celeb. *Job. Henr.*
Seelen, S. Theol. Licent. & Rector
 Gymnasii Lubecensis Meritissimus, in
 Memoria Stadeniana, Hainb, 1725. 8.
 Idemque de illo egit in *Brem. u. Verd.*
Hebops. Vol. I. p. 178. f.) Matre Elisa-
 beth. *Gerb. Georg. Kelleri*, Secretarii status
 in Ducat. Brem. & Verd. filia. Scholasti-
 ca studia literarum, in Lyceo patrio hau-
 sta, sub Praeceptorum doctissimorum
 moderamine, domestica institutione
 ac repetitione pater firmavit, auxit, ex-
 plicatoria filio effecit. Ita tyrocinis
 positis, progymnasmatisbus studiorum
 literariorum rite exantlatis, ad Acade-
 miam Rostochiensem a. 1696. abiit,
 ibique per tres annos sedulus Auditor
 Doctorum celeberrimorum tam Theo-
 logorum, quicm Philosophorum fuit.
 Inprimis solida institutioue B. D. *Job.*
Fechtii gavisus est, cuius & hospitio &
 bibliotheca eum frui, ipsi licuit. Hoc
 praeside etiam dissertationem *de Consensu*
doctrinae inter Lutheranos & Pontificios in Art.
de Missa, Joh. Dezio oppositam, defen-
 dit a. 1699. Quanto favore & paterno
 quasi amore *Fechtius* hunc suum discipu-
 lum complexus sit, ex literis hujus Viri
 ad B. D. *J. H. Lochnerum*, Superiut. Bre-
 mensem, ostendit Vir Celeb. *M. J. H.*
Loch-

Lochner, Rector Lycei Bremensis, in
 Programmate funeri B. Stadenii, paren-
 tis mei, dicato. a. 1740. Juvenis vo-
 catus est Viennam Austriae, ut legationi
 Suecicae apud Ill. Baron. à Strahlenheim
 in aula Caesarea à sacris esset a. 1700.
 d. 24. Jan. Septem annis in hoc offi-
 cio consumtis, inde translatus est ad
 Pastoratum Rotenburgensem a. 1707. d. 9.
 Jun. F. SS. Trinit. introductus. Hinc
 verbi divini praeco constitutus in Tem-
 plo Cathedrali Bremensi a. 1712. d. 23.
 Nov. Vivendi finem jubente Domino
 fecit a. 1740. d. 8. Jun. exactis in hac
 mortalitate annis 61, mensibus 6, die-
 bus totidem. Quamvis sedula admini-
 stratio muneric, B. Viro haud permi-
 serit, multis editis scriptis in publicum
 prodire; attamen aliorum labores &
 scripta adjectis suis additamentis auxit.
 In Theatro Anonym. & Pseudon. Plac-
 cii, multae accessiones illum auctorem
 agnoscunt. In Bibliothecam Bremen-
 sem, Vir Celeb. Theod. Basaeus quasdam
 meditationes illius recepit. Novam
 editionem, scripti B. parentis illius, Dis-
 der. a Stade, de vocibus bibliorum ver-
 naculis, a. 1724 typis evulgatam, prae-
 fatione & additamentis locupletavit. Et
 cum tertia hujus libri editio, vel potius
 ea-

eadem sub novo titulo prodiret a. 1737.
 nomine bibliopolae veram praefatio-
 nem & annotationes quasdam adjecit.
 Quae in sic dicto, (curante Neubaue-
 ro) Hessisch. Hebopfer. V. 3. p. 349. oc-
 currunt notata ad versionem germ. bibl
 Lutheri, illum etiam habent auctorem
 Praeterea etiam quidam sermones fune-
 bres illius typis exscripti sunt. Pos-
 obitum illius, commercium epistoli-
 cum, quod ipsi cum Ill. quodam Virg,
 Bar. *de Metternich*, doctrinam de purg-
 tione animae post mortem concernen,
 intercessit. Sic dicto Hess. Hebops. V. ;.
 p. 826. s. per D. Neubauerum, infere-
 dum curavi. Ita etiam observationibus
 illius, de aliquot vocibus vernacule
 linguae obsoletis, Celeb. *Kohlsius*, in
 Bibl. Mixt. Hamb. Vol. I. p. 97. locum
 concessit. It. etiam *Brema literata*, à Ce-
 leb. *Postio* edita.

*7) CAROL. ALBERT. LAPPENBERG.
 Nat. Bremae a. 1679. d. 12. Apr. Lite-
 rarum humaniorum studiis cum in
 Lyceo Verdensi incubuisse, doctrinae
 divinioris addiscendae causa Rosto-
 chium accessit. a. 1701. d. 1. Jan. Ill.
 Comes *MAVRITIVS a VELLINGK*, le-
 gioni suae à sacris eum esse jussit. De-
 inde a. 1713. d. 22. Febr. hic introdu-
 ctus

Etus est. (conf. *Seelenii Stada Liter.* p. 69.)
ob. a. 1749. d. 3. Jun.

*8) PAVL GODOFR. WINCKELMANN,
Filius verbi divini Ministri Bergensis, in
Ducatu Luneburgico. Nat. a. 699.
Affendorfii, ubi tunc parens sacris opera-
batur. Scholam visitavit Luneburgen-
sem. Per tres annos in Academia Vi-
tebergensi & Lipsiensi studiis operam
dedit. In posteriori adhuc tanquam
ephorus generosi *Job Arnd. de Lieth* de-
gens a. 1733. d. 31. Aug. à Senatu Sta-
densi, literas vocantes ad munus Col-
legae Septimae Classis accipiebat, quod
munus in autumno ejusdem anni ca-
pessebat. Insuper conciones diebus
Saturni, nec non diebus Dominicis ho-
ris praematutinis in aede S. Nicolai,
itemque per mensem occurrentis con-
ciones pomeridianos in templō SS.
Cosm & Damiani observabat. a. 1736.
d. 6. Octobr. in locum Grammatici
Scholae Stadensis, post abitum Dn.
w. o. Proschii eligebatur. a. 1742. d. 7.
Sept. post obitum Praepositi *Wittenii* ad
Pastoratum *Imsumensem* in *Wurtsatia* promo-
vebatur, & sequenti anno 1743 d. 17.
Apr. à Magn. Super. Gener. *Bacmeistero* ibi
introductus est. a. 1749. d. 29. Aug.
Rotenburgensis parochia ipsi confereba-
tur,

tur, & huic muneri Magnis. Superint.
Gener. Pratjenius, a. 1750. d. 19. Jun. so-
lenni inaugurationis ritu illum praefici-
ciebat. In hoc statione adhuc dum
summa cum laude versatur.

SECT. 4.

Visselhövede, ad S. Joh. aed.

A. 1450. hic vicus ab Episcopo JO-
HANNE privilegia accepit municipalia.
Ordo Pastorum hujus ecclesiae talis est:

1) M. JOH, GRVBENHAGEN, a. 1567.

Ornatus vero fuit titulo Super. Special.
Subscripsit Lib. Conc. 1579. & anno
ministerii hujus Visselhövedani 27. pie-
obiit 1594.

2) ANT. GRVBENHAGEN, filius. Suc-
cedit parenti 1594. Fit Superint. 1611.
vid. supr. p.

3) JOH. MULLER, Brinckena-Hoiensis;
Nat. 1580. Praefuit huic ecclesiae ann.
19. factus deinde 1631. P. & Superint.
Sulingensis.

4) MATHIAS PLETZIVS, Slesvicensis,
M. Mart. Pletzii Paſt. Cathedr. & Super.
ibidem filius. Nat. 1599. d. 15. Jul.
Vocatus P. Visselhoved. 1632. Introd.
d. S. Mathaei Ap. ob. 1666. Fer 3. Reg.
aet. 67, minist. 33. Sepultus in templo.

5)

- 5) M. MARC. SCHNERIG, Bileberga,
circa Gluckstadium Holsatus, Natus
1639. D. Cant. Promotus in Magi-
strum Vitebergae 1665. Vocatus ad ec-
clesiam Visselhov. 1666. Introductus
feria Adscens. Christi. Postea Rev. Mi-
nist. Verd. Senior, cui ob accelerantis
senii incommoda substitutus est.
- 6) M. MATTHIAS SCHNERING, filius.
cui Nat. a. 1671. d. 26. Jul. Fit Magister
Jenae 1697. Vocatus ad hoc munus
1698. d. 7. Apr. ordinatus & introdu-
ctus Dom. Cant. a. 1698. Mortuo
Patre a. 1711. ipsi successit. ob. d. 27.
Oct. 1730.
- *7) JOHANNES RIEPER. Antea in
Daverden a. 1704. d. 1. Jun. D. 2. Tr.
ibi introd. Huc translatus a. 1731.
ob. a. 1732. Vivit adhuc in relicto
filio Viro Plur. Rev. Dno. *Riepero*, Paft.
ad aed. S. Willhadi Stad. Primario, nec
non filiabus virtutibus conspicuis, quo-
rum una nupsit Viro Plur. Rev. Dno.
Job. Erdwin. Polemanno, Paft. Scharmbec-
cens in Ducatu Bremensi. Alteram in
matrimonium duxit Vir M. Rev. Dn.
Henr. Welle Paft. in Nienkercken in hoc
Ducatu.
- *8) JOH. HINR. de REIS, antea Paft.
Sandstedii in Praepos. Osterstadensi a.

E

1723:

1723. d. 11. Nov Huc veniebat
a. 1733. ob. 1736.

*) JOH. NICOL. HOSTEDT, Buxte-
hud. antea Pastor Castrensis. Hic offi-
cium adiit a. 1736. quam spartam si-
deli administratione hucusque ornat.

SECT. 5.

Schneverding.

- 1) JOH. STRADEMANN a. 1567. Ejus nomen comparet in Libr. Concord.
- 2) N. N.
- 3) BVRCHARDVS KOLTHAMMER.
a. 1621. ob. a. 1634.
- 4) HERM. SCHACHT, Verdensis. Is a. 1628. Diaconus S. Joh. in patria fuit. Pulsus inde à papicolis, movit in Holsatiam & fit Past. Perwardensis Reversus inde Schneverdingam venit a. 1634. ob. a. 1677. Filium reliquit Georgium, praefectum Bremensem in Stedingia.
- 5) FRID ERNEST. MEBESIVS, Huda-
Delmenhorstanus. *Friderici*, Pastoris illius ecclesiae filius, M. *Friderici* Sen. Past. Ganderkesensis Nepos, M. *Johannis* SS. Th. Prof. P. & Super. Gener. Helm-
stad. pronepos. Vocatus paraftata primum saceri sui a. 1670. Fit po-
stea

- stea Past. ordinarius h. l. 1678. ob.
 1689. Fer. Mich. aet. 49.
- *6) M. GERH. HENR. BREDEHOLTZ,
 Tosteta - Harburgensis. Nat. 16 . .
 Vocatus Past. hujus ecclesiae 1690. in-
 troduc^t. Dom. Sexag.
- *7) JVST. BVRCHARDVS GECIVS. An-
 tea Past. in Kirchwalsede. Hic introd. 1730.
 ob. 1743. d. 26. Jul.
- *8) M. ANG. MATH. BVTTNER, filius
 summe Rev. Dn. Job. Ernesti Büttneri, Con-
 fil. Consistorii Stadensis & Past. ad aed.
 S. Nicol. In schola patria institutus,
 in Academia Rostochiensi theologica
 tractavit studia. Ibique etiam Magi-
 stri titulo ornatus est, & praef. H. Ebr.
Engelkenio Pentadem Dict. script. V. T.
 à manifesta per versione vindicatorum,
 a cathedra defendit a. 1720. a. 1723.
 Past *Bulkaviensis* constituebatur. a. 1732.
Freiburgensis Parochiae commissa est.
 Hujus loci Pastoratus ipsi confereba-
 tur a. 1744. ob. 1748.
- *9) JOH. CHRISTOPH. PARPARD,
 filius Job. Godofr. Parpardi, per 51 annos
 Pastoris Otterstedensis & dein Prae-
 positi Circuli Ottersbergensis & Zeven-
 sis, filius. Natus a. 1701. d. 9. Jan.
 Initio à praceptoribus domesticis
 educatus, frequentavit scholam Ver-
 den-

densem. In Academis Jenensi, Helmstadiensi & Rostochiensi theologico studio operam dedit. a. 1733. Utbedensem Pastoratum natus est. Hoc loco autem a. 1749. d. 5. Oct. introductus est. Quem Deus adhuc diu servet.

SECT. 6.

Nienkercken.

- 1) JOH. JENTIS, docuit hanc ecclesiam ab anno 1567. usque ad emortualem suum d. 26 Apr. 1593. Sepultus coram altari in templo.
- 2) HENR. WEINGAERTNER, Walsradsensis. Praefuit 30 an. ob. 1625 circites.
- 3) ANDR. BERGSTEDT, Praetoris Neofaniensis filius, Domini Antecessoris gener. Praefuit ann. 39 ob. a. 1661.
- 4) PETR. BERGSTEDT filius. Vocatus a. 1662. Exegit in officio sacro 39 ann. mens. 6. ob. 1703. d. 28, Jun. aet. 70.
- 5) ANDR. FRID. BERGSTEDT. Natus a. 1672. d. 10. Aug. successit B. parenti suo a. 1699. ordin. & introd. D. Cant.
- *6) HENR. WELLE, Behlumi a. 1698. natus, patre illius loci Pastore. In Schola Bremensi institutus, per tres annos Jenae studiis incubuit. a. 1729. m.

m. April. ad munus sacrum hujus loci
introductus est. Concionem illius de
satisfactione Christi S. R. Sen. Wagnerus
collectioni suae inseruit V. 5. p. 678. f.

SECT. 7.

Scheeffeln, ad S. Lucae aedem.

- 1) THILO WIEDEMANN, de quo vid.
Act. Visitat.
- 2) BERNH. TEXTORIVS , Mindensis,
antea Rector Scholae Cathedralis. Sub-
scripsit vero tanquam Pastor h. l. Libr.
Conc. a. 1579. a. 1581. Candelabrum
aeneum templo donavit, quod hodie-
que in ara repositum est. Interim
uterque annus, accessorius nimirum,
& decessorius latent. Grandevus tamen
hic mortuus est, relictis duobus filiis
1) Bernardo, Past. Achumensi , sub
ephoria Bremensi , & 2 Reinardo, Lu-
dimoratore Scheeffelensi per suum obiit,
& (de quo nunc dicendum est) M. Neu-
meieri sacer factus est.
- 3) M. JAC. NEVMEIER, Rotenburgens-
sis. Domini Antecessoris progener.
Nat. 1595. Vocatus Pastor Scheeffel.
a. 1622. Sed papicolarum technis
pulsus est in exilium a. 1630. Receptus
vero

vero ab Illustr. Comite **CHRISTIANO** Ol-
denburgensi in aulam exul, constitu-
tus est Delmenhorst. Consistorii Asses-
sor, nec non Pastor Bremens. in Ste-
dingia, ubi demum a. 1663. m. Dec.
aet. 68. obiit.

- 4) LAVR. MIROVIVS**, Buxtehudensis.
Praefuit ad annum 12 & obiit h. l.
- 5) ALBERT. DORNEMANN**, Verdens.
Henrici, Past. Cathedr. filius.
- 6) HENR. MEYERVS**, Hamburgensis.
Filius Rev. M. *Henrici*, Pastoris 1) To-
stedt. 2) in Altenwerder. Nat. 1614.
Vocatus ad Pastoratum Scheeffel. 1654.
Praefuit ann. 36. Defunctus placide
a. 1692. d. 2. Febr. aet. 78.
- 7) JOH. CHRISTOPH. MEYER**, filius.
Natus a. 1658. d. 31. Aug. Adjunctus
est viribus exhausto Dn. parenti a. 1689.
ordinatus est introd. à Magn. D. Diec-
manno D. 12 p. Trin. in cuius locum
postea tanquam Past. ordinarius suc-
cessit. ob. a. 1710.
- *8) ERNEST. MVSHARD.** Pastoris
in Lockstedt. (ubi fere ab initiis Re-
formationis Mushardi sacrum gesserunt
munus) filius. In scholis probe instru-
ctus 2) Academiam Vitebergensem
adiit, ibique sedulo studium tractavit
theo-

theologicum. a. 1711. d. 23. Aug. hoc munus ipsi collatum est, quod indefiso studio administravit, auditoribusque suis & sana doctrina & inculpata vita praeluxit, usque ad annum 1749, quo beata morte coelitus est adscriptus.

9) ADOLPH. JOH. de FINCKH, Pastoris & postea Praepositi Neofeldensis in Palaeogea Georg. Clem. de Finckh, filius. Nat. a. 1715. m. Dec. Educatus in scholis Harburgensi & Hamburgensi. Per duos annos in academia Goettingensi, & iterum tantum temporis Jenae studiorum causa commoratus est. Postea Pastor Castrensis factus, & tandem a. 1750, huic muneri admotus est.

SECT. i8.

Sottrum, ad aed. S. Georgii.

- 1) MELCHIOR TIDTENHOFF, a. 1567;
- 2) HERM. MULLER, ob. 1603.
- 3) DAN. MULLER, prioris filius. obiit a. 1606. circiter.
- 4) JOH. BAPT. FABRICIVS, ex Butz fletb. huc vocatus ob. h. l.
- 5) CONR. FABRICIVS, Buckena-Hoienfis. (diversae ab Antecessore familiae.) Hic fuerat antea Pastor in Gibum, vulgo Giemen, Praefuit ann. 30. Ejus tempore

pore suggestus in templo ex liberalitate
nobilium a Claver exstructus est a. 1623.
ob. a. 1643. circiter.

- 6) HENR. à ZESTERFLETH, praefuit
ann. 10. ob. 1654. d. 14. April.
- 7) SIMON DOEMLERVS, Colleda-Thu-
ringus, Rector scholae Städt-Oldenb.
sub Schauenburg, antea a. 1654 d. 22.
Aug. accessit. Praefuit an. 26. ob. 1680.
D. 17 p. Tr. relicto filio Christophoro,
Scholae Reg. Cathedr. Bremens. Colle-
ga quarto, sive grammatico.
- 8) HENR. HEIDEMANN, Mindens.
a. 1678. Paraftata, deinde Pastor or-
dinari, ob. 1686.
- 9) JOH. FRID. BALDOVIVS, admod.
Rev. & Excell. quondam Viri, M. Joh.
Baldovii, Ebr. ling. in acad. tum Lipsiensi,
tum Helmstadiensi Prof. P. Celeberri-
mi; demum vero Past. & Superint.
Neoburgi ad Visurgim, filius. Frater
vero Sam. Baldovii Superint. Verdens. de
quo supra. Nat. a. 1653. d. 26. Sept.
Absolutis studiis academicis initio In-
formator Sereniss. Principis SOPHIAE
Eleonorae Duc. Brunsv. & Luneb. in aula
parentis FERDINANDI ALBERTI Beverana.
Porro a. 1682. fuit Rector scholae Ro-
tenburgensis. Hic introductus est
a. 1686. d. 10. Nov. ob. 1712.

***10)** M. FRANC. CHRISTOP. MAVER,
Horneburgensis. Initio Pastor *Osterhol-*
tensis in Ducatu Bremensi a. 1696. d. 4.
Oct. Postea Pastor *Emshornensis* in Hol-
satia a. 1708. Tandem hic introductus
a. 1713. ob. 1734. De illo notandum,
quod primus fuerit Candidatus, qui
publicum examen, praesente Dn. Gu-
bernatorio Regio, Stadae subiit a. 1696.
d. S. Matthiae.

***11)** BERNH. KRACKAV, nat. Flögelae in
Praepositura Bederkesana a. 1703. d. 17.
Jun. D. 2. post Trin. Patre *Godofr. Kracko-*
vio, tum temporis Pastore *Bützleben*,
postea *Beverensi*. Matre *Lucia christ. a Freu-*
den. Initio scholam Oldenburgensem,
postea Stadensem visitavit. Inde Ro-
stockium se contulit, studiis theolo-
gicis operam daturus. Parente mor-
tuo ejus successor fuit in parochia Be-
verensi a. 1727. d. 21. Jan. Maueri
locum, publice introductus, occupa-
vit a. 1735. d. 1. Mart. Repentina
morte correptus, in gaudium domini
beate intravit a. 1753. d. 18. Jul. Cui
successor designatus est.

***12)** LVDOVICVS CAROLVS SCHNE-
RING, de quo vid. supr.

SECT. 9.

Wolterding.

- 1) N. N.
- 2) NIC. MACKE, Rotenburgensis. ob. a. 1600;
obiit Hamburg. quo curandae vale-
tudinis causa se contulerat a. 1634.
circiter.
- 3) CASP. MACKE, filius ob. a. 1659.
- 4) CASP. COFALIVS, Marchiacus a. 1660.
ob. 1682
- 5) JOH. OTTO MOST, Stadhag-
Schauenburg. Vix per unius anni spa-
tium hic docuit, reversus in patriam,
ibique mortuus.
- 6) JOH. WAHRENBERG, Geberstorp.
Brem, meritissimi per 53 annos Diaconi
illius ecclesiae *Ioh. Wahrenbergii*, p. m.
filius. Nat. 1658. d 12. Nov. accinxit
se praesenti huic numeri suo a 1684.
ordin & introd. D. 17 p Tr. ob. a. 1710
- 7) HERM. JVST. SPANVTIVS, antea
Rector Rotenburgensis. Hic introdu-
ctus a. 1711. d 14. Maj. F. Asc Christi.
ob. 1740. d 7 Aug. Memini me olim
vidisse, librum ab illo editum, de
phrasibus & proverbiis latinis & ger-
manicis.
- *8) JOH. CHRISTOPH. KAMRAHT,
Nat. 1710, *Lamstedii*, Patre ibidem
praec-

praefecto. Fundamenta studiorum in schola Meldorpiensi in Holsatia jecit. In academia Lipsiensi ulteriores profectus sibi comparavit. Rector dein scholae *Rotenburgensis* fuit constitutus Munus sacrum hujus loci a. 1741. ipsi traditum est.

SECT. IO.

Kirch-Walsede.

- 1) CONR. von OECKELN, obiit grandevus.
- 2) HERM. FLOHR, praefuit annos 40. Vixit adhuc a. 1625.
- 3) JOH. DANMANN, *Rotenburgensis* Pastoris filius, peste extinctus primo officii anno.
- 4) EILHARDVS (Everhardus) von der Hude, *Verdensis* a. 1629. Praefuit 50 annos, ob. 1680. F. Asc. Christi. aet. 86.
- 5) JOH. FRID. EGGERS, *Suderovia-circa Crempam*, Holsatus. b. m. Dni. M. Henningii Eggers, Pastoris ibidem filius. Nat. 1656. Vocatus 1681.
- 6) JO. BVRCH. GECIVS. Postea Past. Schneverding. vid. supr.
- *7) CHRIST. ALVERICVS HODDERSEN, Antea Past. *Gibumensis*, a. 1723. Hic introd. a. 1730. d. 24 Jul. obiit 1736.
- *8)

*8) CHRISTOPH. BVRCH. MEIER, antea
Subrector Verdens. Introduct. hoc lo-
co a. 1737. SECT. II. id est
Ahausen.

Paucorum, quae sciri potuerunt,
nomina haec sunt:

- 1) HENR. KOHNE, Pulsus à papicolis,
factus Paſt. Erckeloēnis in Ducat
Luneburg.
- 2) JAC POLEMANN, Verdens. circa
a. 1648.
- 3) ALARDVS BVDJENTER, Oldenbur-
gensis. Vocatus ab Ill. Comite KOE-
NIGSMARCKIO. obiit h. l.
- 4) PAVL NEVBAVER, ex agro Stadani
pastoris filius. Is vero ob negligentio-
rem officii administrationem remotus est.
- 5) IVST. EBERH. WOLFF, Verdens. can-
toris filius. Nat. 1621. m. Jun. vocatus
1) Rector scholae Rotenburg. a. 1642.
2) Simultaneus concio nator praesidia-
riorum Rotenburg. a. 1661. 3) Ahusam
vocatus a. 1671. ob. aet. 85. ann 1705.
m. Jul.
- 6) CASP. ELIAS GASCHITZ, Verdens.
nat. 1665. d. 8. Mart. Vocatus Ahusam
1703.

(8)

1703. D. 23. Trin. Defunctus 1705. d.

3. Nov. aet. 39.

7) * JAC. ROLFS, Bremens. Nat. 1676.
d. 13. Oct. Frequentauit Scholam Ca-
thedr. et Athenaeum Reg. Brem. Studia
Academica tractauit, Jenae. a. 1704.
d. 11. Febr. turmae militum, quae chi-
liarcham Eckebladium sequebatur, in
Pastorem datus. Ahusam vocatus, et
introductus ibidem a. 1707. F. 3. Pasch.
Apoplexia correptus obiit Bremae ann.

1719. d. 31. Jan. aet. 42. ann.

8) * IOH. ANDR. ROEMELING.
Introductus a. 1719. d. 24 Jun. ob. 1740.

9) * CONR. ERDW. PAGENDARM,
Verdensis, Job. Ant. Pagenidarm, Rectoris
Lemgavienfis et Bremensis, tum Ver-
densis, Filius. Nat. 1699. In scholis
Verdensi, Lubecensi et Cellensi, primas
lineas scientiarum duxit. In Academia
salana studio theologio sedulo operam
dedit. a. 1738. Pastori Römelingo,
propter debilitatas eius vires adiunct.
est. Post cuius obitum in officio sacro
ei successit.

SECT. 12.

BROCKEL, ad S. Crucis aedem.

Jus Patronatus in hac Ecclesia, quod
tem-

tempore Papatus Abbas inclyti Coenobii Rastedensis sibi vindicauit illustr. comites de OLDENBVRG. et DELMENHORST. usurparunt postea. Hodie vero est penes sereniss. et potentiss. Daniae et Noruegiae regem. Docuerunt hanc Ecclésiam per nonaginta annorum spatium tres successive Grellii.

1) VLRICVS GRELLE, Parens Walsradsensi, qui sub ipsum reformationis tempus a. 1567. accessit, et per sexaginta annos publicam huius ecclesiae curam gessit. obiit centenario maior. HOI * (8)

* In protocollo visitat. de a. 1573. habita à D. Henr. Borcholt et Dau. Huberino, ita legitur: "Vlricus Grell von Walsrade, "vir bonus, pius, sed non admodum "eruditus, multa tamen pertulit per "13 annos in hac parochia, aduersa "dum puram Euangeli doctrinam re- "pugnante episcopo et aliis spargeret, et "nunc a Nobil. Hohnhorst etc.,

2) JOH. GRELLE. Is viribus exhausti Domini parentis sui para stata factus est. a. 1620. In turbis bellicis vero, a papiculis abhinc pulsus, a. 1630. ad Kirchmahlung prope oppidum Rheten ad Alarim sec effit, ibique in exilio obiit.

3) VLRICVS GRELLE, Johannis filius, et Vlrici senioris nepos, Vocatus ab illustr.

CO-

-1150-

comite ANT. GVENTHERO Olden-
burgensi ad hunc pastoratum ex acade-
mia Helmstadiensi 1633. ob. 1658. d.
24. Aug. aet. 50.

4) IAN. DAN. MVENTER, Mindensis
successit in officio et coniugio B Ante-
cessoris sui a. 1659. ob. 1691. d. 19.
Mart. aet. 56. officii 32.

5) HENR. DOEPKING. Nendorfio-Min-
dens. pastoris illius ecclesiae filius, Ge-
ner Domini Antecessoris. Hic praeftuit
sacro muneri Brockelensi a. 8. ob. 1699.
d. 13. Jul. aet. 34. ann.

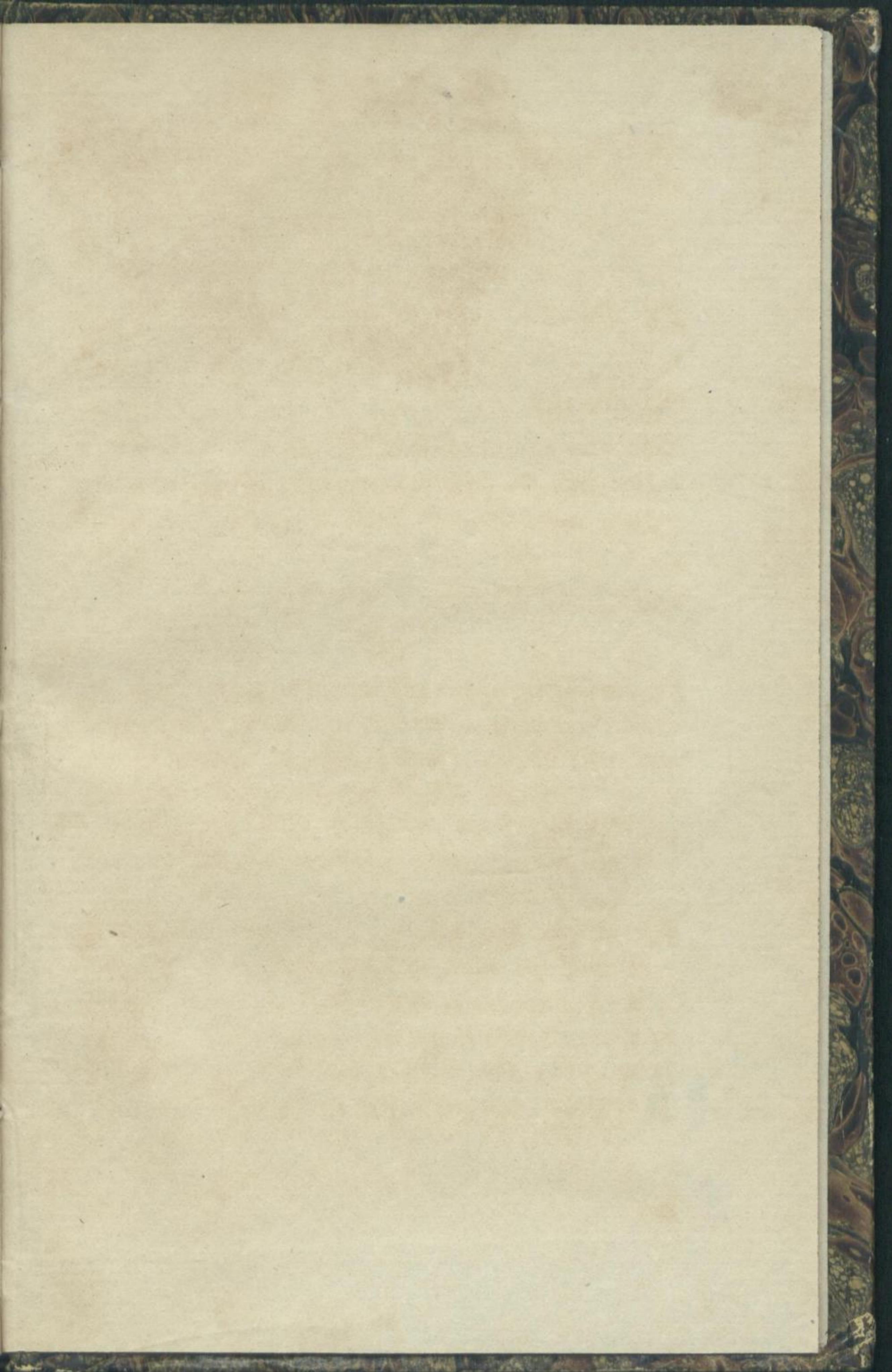
6) HENR. PAPE, Flensburgo-Holsatus
Nat. 1661. d 5. Jul. Vocatus a Poten-
tiss. Regi Daniae FRIDERICO IV. ann.
1701. Introductus a D. Ioh. Diecmanno,
Superint. Gener. Brem. et Verdensi d.
1. Jul. F. 3. Pentec. eiusdem anni.

* **7) HENR. PAPE, prioris filius. Natus**
1706. scholam Rotenburg. et Verden-
sem frequentavit. In academia Rosto-
chiensi et Helmstadiensi studiis operam
dedit. a. 1737. Patri adiunctus est, post
cuius obitum ei successit, ob. 1745. d.
24. Jan.

* 8)

* 8) IOH. HERM. STRACKERJAHN;
 filius N. N. Strackenjahn, pastoris in Ze-
 tel, in comitatu Oldenburgico. Nat.
 1710. d. 3. Dec. In scholis Neoburgensi,
 Rastedensi et Bremensi literis imbutus
 est. Dein per tres annos Jenae studiis in-
 cubuit. Reuersus in patriam Ovelgun-
 nae pastor hiberno tempore sermones
 sacros recitans constitutus est. A Rege
 Daniae ad pastoratum huius loci voca-
 tus, introductus est a. 1745. d. 12. Oct.

81
H. Hans 79

